

Länsstyrelsen
Kalmar län

Bevarandeplan för Natura 2000-området

Sydöstra Ölands sjömarker SE0330174

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitat-direktiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livs-miljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000- område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet.

Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen.

Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtyper och arters utbredning i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. I kartverktyget söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information.

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0330174 Sydöstra Ölands sjömarker

Kommun: Mörbylånga

Områdets totala areal: 8866,9 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2015-12-17

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2016-12-14

Markägarförhållanden:

Privat, Kommun, Svenska kyrkan, Staten, Förening

Regeringsbeslut, historik:

SPA: 2000-07-01, regeringsbeslut M2000/1680/Na, pSCI: 2000-07-01, SCI: 2004-12-01,

SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

1140 - Blottade ler- och sandbottnar

1150 - Laguner

1170 - Rev

1210 - Driftvallar

1310 - Glasörtstränder

1620 - Skär och små öar i Östersjön

1630 - Strandängar vid Östersjön

1640 - Sandstränder vid Östersjön

2130 - Grå dyner

6110 - Basiska berghällar

6210 - Kalkgräsmarker

6270 - Silikatgräsmarker

6280 - Alvar

6410 - Fuktängar

6510 - Slätterängar i låglandet

7230 - Rikkärr

1364 - Gråsäl, *Halichoerus grypus*

1365 - Knubbsäl, *Phoca vitulina*

1493 - Kalkkrassing, *Sisymbrium supinum*

1946 - Alvarmalört, *Artemisia oelandica*

A045 - Vitkindad gås, *Branta leucopsis*

A068 - Salskrake, *Mergus albellus*

A084 - Ängshök, *Circus pygargus*

A122 - Kornknarr, *Crex crex*

A132 - Skärfläcka, *Recurvirostra avosetta*

A140 - Ljungpipare, *Pluvialis apricaria*

A151 - Brushane, *Philomachus pugnax*

A157 - Myrspov, *Limosa lapponica*

A166 - Grönbena, *Tringa glareola*

A190 - Skräntärna, *Sterna caspia*

A191 - Kentsk tärna, *Sterna sandvicensis*

A193 - Fisktärna, *Sterna hirundo*

A194 - Silvertärna, *Sterna paradisaea*

A195 - Småtärna, *Sterna albifrons* (nytt namn *Sternula albifrons*)

A222 - Jorduggla, *Asio flammeus*

A338 - Törnskata, *Lanius collurio*

A466 - Sydlig kärrsnäppa, *Calidris alpina schinzii*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden: att bevara områdets öppna och betespräglade karaktär samt skydda och vårda dess unika land- och vattenmiljöer som bl.a. gör området till en viktig rast- och häckningslokal för fåglar och förnygringsmiljö för fisk.

Motivering: Ett av landets allra största och mest värdefulla sjömarksområde. Sjömarkerna utgör en lokal för ett stort antal häckande och rastande vadare och sjöfåglar. Området utgör en mycket

viktig värdekärna för fåglar men även för hävdade gräsmarker. Området har en unik långvarighet av hävd genom bete och slåtter. I området finns ett 60-tal rödlistade arter. Sydöstra Ölands sjömarker blev RAMSAR-område (våtmarkskonventionen) 1974 och ingår i sin helhet i världsarvsområdet. De marina miljöerna är av stort värde. Här finns en del bottnar med växtsamhällen med bandtång/ålgräs som är viktiga lekplatser och reproduktionslokaler för fisk.

Prioriterade åtgärder:

- upprätthållnade av hävd som är utformad på ett sådant sätt att det uppnås olika hårt avbetade delar i syfte att gynna fågellivet på sjömarkerna. Skyddet av området är avhängigt fortsatt skötsel av gräsmarkerna.
- regelbunda röjningar av buskar och träd
- fortsatta försök med predatorkontroll på sjömarkerna i syfte att minska förlust av häckande sjöfåglars och vadares ägg och ungar
- restaurering och återskapande av våtmarker och fuktängar genom t. ex. uppdämning av diken. Det är en mycket viktig åtgärd som starkt gynnar fågellivet och grönfläckig padda i sjömarkerna.

Beskrivning av området

Natura 2000-området sydöstra Ölands Sjömarker är beläget längs en 28 kilometer lång strandremsa mellan Sandby i norr och Gräsgård i söder. Området karaktäriseras av den långvariga hävden som gett upphov till ett öppet betespräglat landskap. Ölands topografi är svagt sluttande mot öster vilket ger flacka strandzoner och grunda marina miljöer. De marina miljöerna utgör områdets största del och bottnarna utgörs i vissa delar av sandbankar. På dessa finns växtsamhällen med bandtång/ålgräs som är viktiga lekplatser och reproduktionslokaler för fisk. Närmast land har det på vissa håll upplagrats sediment som blottas vid lågvatten och dessa områden utgör då en mycket viktig födoresurs för fågellivet.

Landområdet är nästan opåverkat av sentida ingrepp och här finns ett välbevarat bestånd av fornlämningar som belyser bygdens utveckling sedan mellersta järnåldern. Sjömarkerna och sjöängarna har en unik kontinuitet av hävd. Få andra ställen i Europa har så stora och sammanhängande arealer av kontinuerligt hävdade sjömarker som just här. I årtusenden har de nyttjats som betesmark eller slåtteräng, vilket tydligt avspeglas i både flora och fauna. Det är därför av största vikt att den traditionella betes- och slåtterhävden fortsätter. Sjömarkerna är mycket artrika med orkidéer och många andra kalkgynnade och kalkkrävande växter och djur. Inom området har det påträffats ett 60-tal hotade arter som finns upptagna på den nationella rödlistan.

Den svagt sluttande topografin ger upphov till en zonerad vegetation. Ytterst mot havet ligger vattenstranden som oftast är dränkt av havet. Längre inåt land tar landstranden vid som karakteriseras av salttåliga växter. Ovanför högvattennivån ligger de strandnära områdena. Även här kan vegetationen påverkas av havsvattnet genom stänk och stormvågor. På en del håll finns strandvallar mellan sjömarken och havet. Tunnare jordar med alvarvegetation finns också som inslag i sjömarkerna. Här växer strandväxter och alvarväxter sida vid sida. I vissa sjömarker förekommer vegetationsfattiga fördjupningar, s.k. skonor. De bildas genom en kombination av erosion, betesdjurens tramp och tångsjok som kväver den underliggande vegetationen. Miljön blir genom vattenavdunstningen med tiden mycket salt. Endast mycket salttåliga växter som glasört och saltnarv kan överleva i skonorna.

Sjömarkerna har en utomordentligt stor betydelse som rastlokal för fåglar och under hösten kommer stora mängder vadare och gäss från den ryska tundran. Sjömarkerna är även viktiga områden för häckande sjöfåglar och vadare. Häckfåglar är främst vadare såsom rödbena, tofsvipa, storspov men även sydlig kärnsnäppa, skärfläcka men även arter som brushane, småtärna och gravand. Ett fågelskyddsområde finns inom området, Stora Ören (avsatt 1972, tillträdesförbud 1

april-15 juli). Fågelskyddsområde med beträdnadsförbud finns även i Hulterstads sjömarker samt inom Gammalsby sjömarkers naturreservat.

Sydöstra Ölands sjömarker blev RAMSAR-område (våtmarkskonventionen) 1974 och ingår i sin helhet i världsarvsområdet. Området ingår också i nationellt bevarandeprogram för odlingslandskapet samt är regionalt bevarandeområde för jordbrukslandskapet.

Vad kan påverka negativt

Observera att detta endast är några exempel på faktorer som kan skada områdets värden. Att en verksamhet är listad som ett tänkbart problem innebär inte att den är förbjuden. Vissa av verksamheterna kan omfattas av den tillståndsplikt som gäller om det finns risk för betydande påverkan på miljön i Natura 2000-området. I andra fall är inte tillståndsplikten aktuell men behov kommer att finnas att följa upp det specifika problemet. För att få närmare besked om vad som gäller i ett enskilt fall kan det vara lämpligt att ta kontakt med berörd tillsynsmyndighet som är Länsstyrelsen eller vid skogsbruksåtgärder Skogsvårdsstyrelsen.

Följer man som enskild de allmänna hänsynsregler som läggs fast i vår lagstiftning (t.ex. miljöbalken och skogsvårdslagen) eller följer regler i tvärvillkor så har man fullgjort även sina grundläggande krav på hänsyn till Natura 2000-området.

Tvärvillkor omfattar i huvudsak följande områden:

- Begränsning av högsta antalet djur i ett jordbruk
- Försiktighetsmått för gödselhantering, inklusive krav på lagringskapacitet
- Spridning av gödselmedel
- Föreskrifter om andelen höst- eller vinterbevuxen mark
- Försiktighetsåtgärder vid spridning av bekämpningsmedel

För mer information om tvärvillkor se Jordbruksverkets hemsida (www.jordbruksverket.se)

- Stora utsläpp av olja och kemikalier från fartygstrafik.
- Utebliven, försvagad eller felaktig hävd. Minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan. Dock kan för hård buskröjning och borttaganden av buskrika bryn i betesmarker missgynna törnskata, höksångare resp. ängshök.
- Gödsling, tillskottsutfodring, vinterbete och sambete med vall ger näringstillförsel till landmiljöerna som missgynnar flora och fauna. Gödsling och tillskottsutfodring regleras i alvarplaner och åtagandeplaner inom ramen för miljöersättning.
- Högt nivå av predation från räv, mård, grävling samt kråkfåglar på vadarnas ägg och ungar.
- Exploatering för samhällsbyggande och infrastruktur samt förändrad markanvändning, t.ex. skogsplantering, återplantering, uppodling, täktverksamhet och annan exploatering.
- genomgrävning av strandvallar
- Inplantering av för naturtyperna främmande arter.
- Störningar i hydrologi eller vattenkemi genom dikning eller andra avvattningsföretag
- För hårt fiske eller fiske med redskap som skadar bottenarna och icke selektiva fiskeredskap som hotar den biologiska mångfalden av däggdjur, fåglar, fisk och bottenlevande djur.
- Bakturism och rörligt friluftsliv kan lokalt bli ett problem under fåglarnas häckningsäsong.
- Markslitage i naturtyper med inget eller mycket tunt jordtäckte eller känslig vegetation (grå dynor 2130, berghällar 6110 och nordiskt alvar (6280)).
- Rutinmässig användning av avmaskningsmedel med makrocycliska laktoner (där avermectinerna ingår) bör undvikas eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan. Särskilt allvarligt är användandet av bolus då detta innebär en giftspridning under flera månader. Minskad

dyngfauna leder i sin tur till sämre födotillgång för fåglar.

- Uppsättning av holkar för tornfalk i närheten av viktiga häckningsområden för vadarfåglar och tärnor.
- Predation av ägg och ungar är ett problem för vadare på sjömarkerna.

Bevarandeåtgärder

Gällande regler:

- Enligt 7 kap 28 a § miljöbalken krävs tillstånd för att bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötsel och naturvårdsförvaltning av området.
- Strandskydd gäller enligt 7 kap. 13-18 §§ miljöbalken. Strandskydd gäller 300 meter från strandlinjen (ut i vattnet och inåt land). Inom strandskyddat område är viss typ av exploatering förbjuden till exempel uppförande av ny byggnad. Undantag från förbudet gäller till exempel för byggnader som behövs för jordbruket, skogsbruket, fisket eller verksamheter till vilka tillstånd har lämnats enligt miljöbalken.
- Stora delar av marken i N2000-området ingår i landskapsbildsskydd. Landskapsbildsskydd kunde före 1975 fastställas enligt 19 § naturvårdslagen. Vissa verksamheter inom detta område kräver länsstyrelsens tillstånd. Syftet med tillståndsprövningen är att bevaka att områden med höga landskapsvärden bevaras.
- Fågelskyddsområdet Stora ören ligger inom området (avsatt 1972, tillträdesförbud 1 april-15 juli Fågelskyddsområde med beträdnadsförbud finns även i Hulterstads sjömarker samt inom Gammalsby sjömarkers naturreservat.).

Förslag till bevarandeåtgärder för Natura 2000-området Sydöstra Ölands sjömarker:

- Två naturreservat finns inom området: Gammalsby sjömarker (2007) och Frösslunda sjömark (2005). Skötselåtgärder specificeras i de skötselplaner som är framtagna för naturreservaten.
- Natura 2000-området omfattas i nuläget av miljöersättning för bevarande av betesmarker och slåtterängar. Bete, slåtter och röjning av igenväxningsvegetation bedrivs enligt fastställda åtagandeplaner. När innevarande stödperiod upphör måste skötselavtalet förnyas, antingen genom en ny miljöersättningsperiod eller genom annat avtal. Vid upprättande av åtagandeplanerna ska inte ängshöksområden ingå i dem ifall röjningsinsatser erfordras.
- Åtagandeplanerna bör ses över för att följa rekommendationerna i bevarandeplanen och bidra till att målen för området uppfylls. T.ex. kända och potentiella häckningsplatser för ängshök bör undantas från röjningsinsatser av buskar (tokbuskebestånd större än ett hektar bör sparas). Däremot bör alla träd tas ner i dess närhet, liksom trädgångar i ett i övrigt öppet landskap.
- För att förbättra det dåliga häckningsutfallet för många av sjömarkens markhäckande fåglar bör mängden träd och buskar, framförallt i form av dungar, i anslutning till vadarnas häckningsplatser minskas då dessa blir tillhåll och utkiksplatser för t.ex. boplundrande smådäggdjur, kråkfåglar och duvhök.
- Fortsatt försök med predator kontroll. Enligt gjorda utvärderingar av försöket som ha pågått sedan 2007 (som LONA projekt från 2012). Efter Lona projektets slut erhöLL Svenska Jägarförbundet Mörbylångakretsen ett tillstånd att bedriva predator kontroll till och med 2019. Hittills gjorda utvärderingar av försöket har påvisat att det har haft en gynnsam effekt för flera vadares häckningsframgång på Ölands sjömarker. Försöket utvärderas årligen genom samarbete med forskare på Lunds universitet. Metodik som används är den som har tillämpats sedan försöket har pågått med områden i vilka predator kontroll sker och områden som tjänar som referensområden utan jakt på predatorer.
- Viktiga lokaler för häckande tärnor och andra störningskänsliga fåglar bör beläggas med tillträdesförbud för allmänheten under häckningstid, normalt 1 april-31 juli.

- Dämning, grävning av vattensamlingar för att återskapa och restaurera naturlig hydrologi, mer öppet vatten och fuktängar. Sådana åtgärder har genomförts de senaste åren inom ramen för projektet LIFE-BALTCOAST på sjömarkerna på sydöstra Öland för att gynna fågellivet men även den akut hotade grönfläckiga paddan. Åtgärderna har varit framgångsrika.
- Hävda de strandnära delarna av sjömarkerna optimalt bl.a. genom att låta betesdjuren beta ner till vattnet.
- Åtgärdsprogram finns för bl.a. knobbsäl, sydlig kärrensna, skräntärna, ängshök, alvarmalört samt grönfläckig padda. Åtgärdsprogram förordar konkreta och specifika åtgärder för skydd och bevarande av särskilt hotade arter och livsmiljöer. Hänsyn bör tas till dessa och i de fall de ännu ej är färdigställda kan en eventuell revidering av skötselplan/bevarandeplan bli aktuell. Enligt åtgärdsprogrammet för grönfläckig padda kan det bli aktuellt att anlägga grunda vattensamlingar som utgör artens lekmiljö.
- Utredning av behovet och konsekvenser av att lägga igen diken som har markavvattnande effekt
- Restaurering och återskapande av våtmarker och fuktängar genom t. ex. uppdämning av diken. Det är en mycket viktig åtgärd som starkt gynnar fågellivet och grönfläckig padda i sjömarkerna.
- Att kartlägga och inventera omfattningen av förekomst av naturtypen källor och källkärr (7160) i anslutning till Frösslunda bäcken.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Uppföljningsinsatser för detta Natura 2000-område kommer att framgå av den uppföljningsplan som kommer att tas fram.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:**1140 - Blottade ler- och sandbottnar**

Areal: 20 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Grunda, sandiga och leriga bottnar som delvis blottas vid lågvatten. Dessa bottnar är ofta fria från makrovegetation men med stora mängder blågrönalger och kiselalger. Fintrådiga alger kan förekomma.

Naturtypen är viktig för änder och vadarfåglar, som söker föda i de grunda bottarna.

Avgränsning mot strand är medelhögvattenstånd. Det lägsta lågvattenståndet avgränsar habitatet mot djupare vatten.

Bevarandemål

Bevarandemål för naturtypen blottade ler- och sandbottnar (1140)

Arealen ska vara minst 20,0 ha. Bottarna blottas vid lågvatten. Naturtypen ska uppnå gynnsamt bevarandetillstånd genom att vattenkvaliteten får god ekologisk och kemisk status. Detta nås genom att övergödning och annan antropogen belastning minskar tills den blir försumbar. Naturtypen ska ha naturlig artsammansättning med stora mängder blågrönalger och kiselalger. Vid gynnsamt bevarandestatus utgör naturtypen en viktig miljö för änder och vadarfåglar som födosöksområden. Då vattenkvalitet uppnår god status minskar mängd av drivande mattor av fintrådiga alger. Populationer av för naturtypen typiska arter får inte minska påtagligt.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms inte vara gynnsamt på grund av att den berörda vattenförekomsten inte har uppnått en god ekologisk och kemisk status (enligt VISS, vatteninformationssystem Sverige).

1150 - Laguner

Areal: 33 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Helt eller delvis avsnörda grunda havsvikar, skilda från havet genom trösklar, tät vegetation eller dylikt som begränsar vattenutbytet. Naturtypen är ett mosaikartat biotopkomplex som är rikt på olika slags växt- och djursamhällen. Laguner utgör en viktig livsmiljö för exempelvis fågel- och fiskarter.

I norra och mellersta Östersjön har dessa vikar helt eller delvis avsnörts från havet på grund av den ständigt pågående landhöjningen. I södra Östersjön har landhöjningen upphört. Lagunerna uppvisar ett antal successionsstadier med avseende på topografi och vegetation. I Östersjön räknas följande morfologiska typer till laguner: förstadium till flada, flada, gloflada och glo. Laguner kan ha varierande salthalt och vattenvolym beroende på avdunstning, nederbörd samt tillfälliga inflöden av havsvatten. Vegetation kan saknas helt eller vara riklig och bestå av exempelvis kransalger, nateväxter och slingeväxter, beroende på i vilket successionsstadium lagunen befinner sig i. Lagunernas mynningsområden mot havet kan ha många olika morfologiska karaktärer, som reglerar vattenomsättningen och tillförsel av havsvatten. Maxdjupet överstiger normalt inte 4 meter. Laguner är normalt mindre än 25 ha, kan vara större vid rörliga kuster. Hällkar ska inte räknas som laguner. Avgränsning från land är vid medelvattenståndet. Avgränsning mot öppna havet sätts vid trösklarnas yttre kant. Muddring kan ha förekommit i habitatet.

Bevarandemål

Bevarandemål för naturtypen * laguner (1150)

Arealen ska vara minst 33,0 ha. Laguner präglas av varierande vattenmängd och salthalt, en naturlig långsam vattenomsättning och en artrik undervattensvegetation, särskilt ifråga om kransalger. I lagunerna ska vattnet ha god kvalitet. Den antropogena påverkan genom utsläpp av fosfor och kväve ska långsiktigt minska. Artsammansättningen ska vara naturlig och den följer en naturlig successionsordning. För naturtypen typiska arters populationer får inte minska. Lagunen ska utgöra en betydelsefull lek- och reproduktionsmiljö för fiskarter samt utgöra en värdefull lokal för vadare och andfåglar.

Bevarandetillstånd

Naturtypen har inte ett gynnsamt bevarandetillstånd på grund av att den berörda vattenförekomsten inte har uppnått god ekologisk och kemisk status (enligt VISS, vatteninformationssystem Sverige).

1170 - Rev

Areal: 2931 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Biogena och/eller geologiska bildningar av hårt substrat förekommande på hård- eller mjukbottenar. Reven är topografiskt avskilda genom att de höjer sig över havsbotten i littoral och sublittoral zon.

Revmiljön karaktäriseras ofta av en zonerings av bentiska samhällen av alger och djurarter inklusive konkretioner, skorpbildningar och korallbildningar. Musselbankar ingår i naturtypen, om dessa har en täckningsgrad överstigande 10%. Rev avgränsas mot omkringliggande botten där revbildningen övergår med mer än 50% i mjukbottenytan och/eller där biogena bildningar understiger 10% av täckningsgraden. Rev avgränsas mot terrestra habitat vid medelvattenståndet.

Bevarandemål

Bevarandemål för naturtypen rev (1170)

Arealen ska vara 2931,0 ha. Naturtypen ska nå ett gott bevarandetillstånd genom att vattenkvaliteten uppnår god ekologisk och kemisk status genom en långsiktigt minskande eutrofiering och genom att övrig antropogen belastning ska bli försumbar. I naturtypen ska det finnas en naturlig artsammansättning med förekomst av bland annat täta blåstångbälten.

Naturtypen ska ha en naturlig och intakt zonerings av bentiska växtsamhällen, vilket leder till hög artrikedom bestående av fisk, mjuk- och hårbottenarter. Sedimentationen förekommer i ringa omfattning eller inte alls. Populationer av för naturtypen typiska arter får inte minska (t. ex. gaffeltång, blåstång, blåmussla).

Bevarandetillstånd

Naturtypen har inte ett gynnsamt bevarandetillstånd på grund av att den berörda vattenförekomsten inte har uppnått en god ekologisk och kemisk status (enligt VISS, vatteninformationssystem Sverige).

1210 - Driftvallar

Areal: 2 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Kväverika driftvallar med vegetation av främst ettåriga växter, men ett inslag av fleråriga växter kan förekomma.

Driftvallarna uppkommer genom att tång, vass eller annan vegetation drivit med vattnet genom strömmar och vågrörelser och lagrats upp som ”vallar” längs stränderna. Driftvallar förekommer på flacka stränder dominerade av sten, grus och sand. På det ofta mycket kväverika underlaget förekommer en, frodig vegetation.

I och med att blåstångens utbredning minskat i vissa områden har blåstångsvallarna blivit sällsyntare, medan driftvallar bestående av säv och fintrådiga alger blivit allt vanligare.

Bevarandemål

Bevarandemål för naturtypen driftvallar (1210)

Arealen ska vara minst 2,0 ha. Driftvallarna ska återfå sin naturliga sammansättning bestående huvudsakligen av blåstång i stället för en sammansättning dominerad av fintrådiga alger och säv. För att uppnå detta mål krävs god vattenkvalitet genom minskad eutrofiering och annan antropogen påverkan. Hög näringsbelastning utgör ett indirekt hot mot blåstångsvallar då blåstångens djuputbredning minskar. Driftmaterialet ska ha en naturlig omsättning och naturlig artsammansättning. Städning av stränderna samt tångtäkt förekommer inte utom i undantagsfall för att inte påverka driftvallarnas struktur. De för naturtypen karakteristiska och typiska arterna får inte minska påtagligt (t. ex. spjutmålla, strandmålla, marviol, sodaört).

Bevarandetillstånd

Naturtypen bedöms inte ha ett gynnsamt bevarandetillstånd på grund av den berörda vattenförekomsten inte har uppnått en god ekologisk och kemisk status.

1310 - Glasörtstränder

Areal: 2,5 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Ler- och sandsediment som periodvis översvämmas av havsvatten, huvudsakligen koloniserade av glasört och andra annueller eller gräs. Saltrika fläckar, s.k. skonor eller saltbrännor, kan förekomma.

Typen kan finnas som inslag i Salta strandängar (1330) eller Havsstrandängar av Östersjötyp (1630). Gränsen mot havet går vid medelvattenståndet.

Kommentarer

Naturtypen är ofta välhävdad.

Bevarandemål

Bevarandemål för naturtypen glasörtstränder (1310)

Arealen ska vara minst 2,5 ha. Ler- och sandsediment som är koloniserade av glasört. Naturtypen präglas av regelbundna övervämmingar. Målet är att bibehålla naturtypen genom att den påverkas av vatten med god ekologisk och kemisk status. Detta är angeläget för att förhindra att det ackumuleras ruttnande tång som driver som mattor i strandnära miljön. De angränsande strandängarna ska vara hävdade genom bete eller slåtter. Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna får ske.

Bevarandetillstånd

Naturtypen bedöms inte ha ett gynnsamt bevarandetillstånd på grund av att den berörda vattenförekomsten inte har uppnått en god ekologisk och kemisk status.

1620 - Skär och små öar i Östersjön

Areal: 31,8 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Grupper eller enstaka mindre öar och skär i Östersjön. Öarna utgörs av urberg eller morän samt ligger i ett exponerat läge och är i regel trädlösa. Även anslutande undervattensvegetation ingår ner till de fastsittande makrovegetationens nedersta djuputbredningsgräns.

Landvegetationen består av arter som är anpassade till torra, saltpåverkan och vindexponering samt frånvaro av egentlig jordmån. Lavfloran är artrik och särpräglad. Vegetationen på vissa öar är starkt påverkad av kvävet från fågelspillning. Kala bergytor är vanliga. I de norra delarna av Östersjön medför landhöjningen en succession av många olika vegetationstyper. På öarna kan mindre enstaka träd förekomma, såsom barrträd, men även lövträd särskilt i Stockholms skärgård.

Öarna utgör viktiga häckningsplatser för fåglar och uppehållsplatser för sälar. I tillfälliga eller permanenta hällkar förekommer speciellt anpassade växt- och djursamhällen.

Bevarandemål

Bevarandemål för naturtypen skär och små öar i Östersjön (1620)

Arealen ska vara minst 31,8 ha. Landvegetation som är anpassad till torra, saltpåverkan och videxponering ska bevaras. En artrik lavflora (mest skorplavar) ska bevaras långsiktigt. Den speciella faunan och floran som finns i hällkar på öarna ska bevaras. Öarna utgör häckningsplats för fåglar. Det ska finnas en naturlig algzonering som utgörs av brun- och rödalger. Spillning på öarna kommer naturligt från fåglarna. Ett viktigt delmål är att förbättra omgivande vattnets kvalitet genom att reducera mängden näringsämnen. Övergödningen utgör risk för syrebrist på bottarna. Den antropogena belastningen ska minska för att upprätthålla god vattenkvalitet och härmed ge förutsättning för naturtypen att bevaras långsiktigt med naturlig artsammansättning. De för naturtypen typiska arternas populationer får inte minska påtagligt.

Bevarandetillstånd

Naturtypen bedöms inte ha ett gynnsamt bevarandetillstånd på grund av att den berörda vattenförekomsten inte har uppnått en god ekologisk och kemisk status.

1630 - Strandängar vid Östersjön

Areal: 184 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Strandbetesmarker och strandängar vid Östersjön.

Merparten av strandängarna är eller har varit påverkade av slätter och/eller betesdrift. Flora och fauna varierar beroende på bl.a. underlag och hävdhistorik, och är oftast präglade av antingen pågående traditionell hävd eller tidigare hävd. Arter som indikerar hävdkontinuitet ska finnas. Naturtypen är i allmänhet helt öppen, men enstaka träd och buskar kan förekomma. I södra Östersjön är strandkämpar en viktig indikatorart på en välhävdad miljö.

Strandhabitatet avgränsas mot havet vid medelvattenståndet.

Vegetationen påverkas av naturliga faktorer som till exempel landhöjning, vattenståndsväxlingar och isskrap och är mer eller mindre tydligt zonerad. De hävdade strandängarna är viktiga för häckande vadare.

Kommentarer

Strandängar vid Östersjön varierar dock en hel del beroende på var de förekommer.

Landhöjning, vattenståndsvariationer och isskrap har en mycket större inverkan i norra delen av Östersjöområdet vilket leder till en stor variation i naturtypens artinnehåll och en zonerad av vegetationen. Saltrika fläckar (saltbrännor) förekommer i naturtypen, särskilt i södra delen av Östersjön där salthalten är högre. De hävdade strandängarna är viktiga för häckande vadare. På platser med mycket gäss kan betespåverkan från dessa vara betydande och hålla naturtypen öppen.

Bevarandemål

Bevarandemål för naturtypen * strandängar vid Östersjön (1630)

Arealen ska minst vara 184,0 ha. Naturtypen är starkt präglad av lång kontinuitet av hävd genom bete. I strandängarna ska det förekomma en mosaik av olika hårt betade ytor, vilket gynnar fågellivet. Betestrycket ska vara av sådan styrka att ingen skadlig förnaansamling sker. Betespåsläppet ska ske efter att fåglarna har kläckt sina ungar i början av juni. Optimalt är att betesdjuren kan beta ända ut till vattenlinjen så att vassvegetation hålls tillbaka. Stängsling mot vattenlinjen bör inte förekomma. God vattenkvalitet är dock en viktig parameter för betesdrift utan stängsling mot vatten. Ingen påtaglig populationsminskning får ske av de arter som är typiska för naturtypen. Vedartad igenväxningsvegetation förekommer inte närmare än 200 meter från stranden eller vid andra gynnsamma häckningslokaler för våtmarksfåglar.

Strandängar genomgår naturlig fluktuation i vattenstånd pga av översvämningar, vilket leder till naturlig tillförsel av näringsämnen till strandängarna.

Bevarandetillstånd

Naturtypen bedöms ha ett gynnsamt bevarandetillstånd.

1640 - Sandstränder vid Östersjön

Areal: 2,4 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Sandstränder vid Östersjön med svagt sluttande kustlinjer formade av havets vågrörelser. Stränderna hyser ofta rikligt med perenna växter men kan även ha sparsam vegetation. Flera av arterna är sandbindare. Naturtypen är i regel inte påverkad av slätter eller betesdrift.

Insektsfaunan är särpräglad.

Kommentarer

Avgränsning mot havet görs vid medelvattenståndet. Falsterbo i södra Skåne utgör gränsen för naturtypens förekomst.

Bevarandemål

Bevarandemål för naturtypen sandstränder vid Östersjön (1640)

Arealen ska vara minst 2,4 ha. Svagt sluttande sandstränder skapade av vågrörelser. Målet är att långsiktigt bevara naturtypen och dess särskäglade flora och en rik insektsfauna. Vatten ska ha god kvalitet och den antropogena belastningen minskar långsiktigt. Tång ska förekomma naturligt. Artsammansättningen ska vara naturlig och markvegetationen ska förbli intakt. De för naturtypen typiska arternas populationer får inte minska påtagligt.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är okänt.

2130 - Grå dyner

Areal: 1,3 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Stabila, kustnära sanddyner som inte längre vandrar. De permanenta sanddynerna kan vara bevuxna med mer eller mindre sluten perenn, gräsdominerad örtvegetation och rikligt förekommande moss- och lavmattor, men kan också vara glest bevuxna med ettåriga arter. Vegetationen är ofta mosaikartad.

De grå dynerna utgör sanddynssuccessionens tredje stadium och uppkommer efter, och oftast innanför, de vita dynerna. Sand ackumuleras fortfarande på dynerna, men inte i lika hög grad som på de vita dynerna. Miljön är starkt störningspräglad och uttorkning och vinderosion förhindrar uppkomsten av ett slutet vegetationstäck. Vegetationen som ofta domineras av mossor och lavar kan vara så tät att sanden knappt är synlig, men oftare är vegetationstäcklet glest med talrika sandblottor.

Kalkinnehållet i jorden kan variera mycket, allt efter ålder och urlakning från de övre jordlagren. Magrare och något hedartad vegetation utan ris och kruståtel kan ingå i naturtypen som tidigare ofta har hävdats genom slåtter eller bete.

Grå dyner är inte fuktiga eller våta och innehåller i representativa områden inte ris, buskar eller träd. Rödven förekommer normalt endast i mindre omfattning.

Bevarandemål

Bevarandemål för naturtypen * grå dyner (2130)

Arealen ska vara minst 1,3 ha. Målet är att bevara naturtypen i ett gynnsamt bevarandetillstånd genom att upprätthålla en naturlig störningsdynamik som präglas av vinderosion, uttorkning, abrasion, vinderosion samt ackumulation av sand. Fältskiktet får inte bli slutet utan det ska finnas gott om blottad sand. Den solöppna miljön i kombination med tillräcklig mängd öppen sand utgör en viktig miljö för insekter. Igenväxningvegetation får inte etableras, t. ex. vresros. I dynerna finns en för naturtypen naturlig artsammansättning. De för naturtypen typiska arternas populationer får inte minska påtagligt.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms vara gynnsamt.

6110 - Basiska berghällar

Areal: 11,4 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Berghällar med tunna, kalkförande eller basrika jordar med torktålig vegetation dominerad av fetbladsväxter, gräs och ettåriga örter samt (ofta kuddbildande) mos-sor och lavar. Jordfyllda, smala sprickor kan hysa en annan vegetation än hållarna och bilda upphöjda strängar med gräs och örter.

Kommentarer

Naturtypen förekommer främst på kalkhällar med tunt, uppsprucket jordlager. Vegetationen är inte täckande. Flest områden med naturtypen finns på Öland och Gotland. Basiska berghällar förekommer ofta i mosaik med alvar (6280).

Vegetation som liknar den på basiska berghällar kan förekomma på konstgjorda substrat men dessa ska inte räknas som naturtyp.

Mark som på grund av igenväxning, felaktig skötsel eller annan påverkan i stort sett saknar karakteristiska arter och inte går att restaurera inom en rimlig tid bör i normalfallet inte räknas som naturtyp. Detta gäller även mark som är så starkt gödningspåverkad att kvävegynnade växter helt dominerar fältskiktet.

Bevarandemål

Bevarandemål för naturtypen * basiska berghällar (6110)

Arealen ska vara minst 11,4 ha. Målet är att genom fortstätt hävd hålla kalkhällen öppen.

Hällen ska ha en naturlig artsammansättning med torktåliga arter med täcke av mossor och lavar. De för naturtypen typiska arterna i artgruppen mossor och lavar får inte minska påtagligt.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är okänt.

6210 - Kalkgräsmarker

Areal: 854,3 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Torra–friska, hävdpräglade kalkgräsmarker nedanför trädgränsen ofta med ett rikligt inslag av örter. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30 %. Hävdgynnade arter ska finnas.

Viktiga orkidélokaler är en prioriterad undergrupp av naturtypen och hyser antingen a) en riklig förekomst av orkidéer, b) en värdefull population av minst en nationellt mindre vanlig orkidéart, eller c) en förekomst (oavsett storleken) av minst en orkidéart som är nationellt eller regionalt sällsynt eller mycket sällsynt.

Kommentarer

Naturtypen är knuten till de områden i Sverige som har kalkrika jordar och förekommer främst i Skåne, Västergötland, Östergötland, Bohuslän (på skalgrus vid kusten), Uppland, Jämtland och på Öland och Gotland.

Svenska undertyper

1. Kalkgräsmarker
2. Orkidérika kalkgräsmarker

Kalkgräsmarkerna är ofta mycket örtrika och kan ibland hysa ovanliga växter. Örtrikedomen gör dem viktiga för många insekter, inte minst fjärilar och bin. Naturtypen kan uppträda i olika skepnader beroende på bland annat fuktighet och klimat. I sydöstra Sverige sommatorra områden kan kalkmarkerna uppträda som olika typer av stäppartade torrängar med arter som ängshavre, brudbröd, backsmultron, backklöver, flentimotej. I vissa områden kan toppjungfrulin, fältsippa och fältvädd också vara vanliga i naturtypen. På friskare kalkmarker finns arter såsom vildlin, darrgräs och rödkämpar. En speciell typ av stäppartade torrängar uppträder på vissa kalkrika marker i Västergötland med sällsynta arter som smalbladig lungört, drakblomma och fjädergräs. I Norrland uppträder andra växtsamhällen som delvis kan vara svårare att identifiera som kalkmarker, med t ex. vårfingerört, backruta, brun-kulla, fjällgröe, fjällruta och inslag av alpina arter.

Mark som på grund av igenväxning, felaktig skötsel eller annan påverkan i stort sett saknar karakteristiska arter och inte går att restaurera inom en rimlig tid bör i normalfallet inte räknas som naturtyp. Detta gäller även mark som är så starkt gödningspåverkad att kvävegynnade växter helt dominerar fältskiktet.

Bevarandemål

Bevarandemål för naturtypen kalkgräsmarker (6210)

Arealen ska vara minst 854,3 ha. Huvudmålet för naturtypen är att behålla höga naturvärden knutna till denna naturtyp genom att det långsiktigt upprätthålls hävd genom bete eller slåtter. Även kontinuerlig röjning av igenväxningsvegetation behöver utföras regelbundet. Till naturtypen är en mångfald av sällsynta, rödlistade, typiska och hävdgynnade arter knutna. Kärlväxtflora är artrik med ett flertal arter av orkidéer. Marken har naturlig näringsstatus utan gödsling utom från betande djur. Ingen skadlig förnaansamling får lämnas kvar vid vegetationssäsongens slut. För naturtypen typiska arter inom t. ex. artgruppen kärlväxter och insekter får inte minska påtagligt.

Bevarandetillstånd

Naturtypen bedöms ha ett gynnsamt bevarandetillstånd.

6270 - Silikatgräsmarker

Areal: 0,5 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Artrika, hävdpräglade gräsmarker nedanför trädgränsen på torra-friska, silikatrika jordar. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30 %. Hävdgynnade arter ska finnas.

Kommentarer

Silikatgräsmarker är den vanligaste betesmarkstypen i Sverige och har vanligen en örtrik markvegetation. Vegetationens sammansättning varierar beroende på underlag och geografisk belägenhet. Silikatgräsmarkerna kan vara mycket örtrika och kan ibland hysa ovanliga växter. Örtrikedomen gör dem viktiga för många insekter, inte minst fjärilar och bin. Naturtypen kan uppträda i olika skepnader beroende på bland annat fuktighet och klimat.

Mark som på grund av igenväxning, felaktig skötsel eller annan påverkan i stort sett saknar karakteristiska arter och inte går att restaurera inom en rimlig tid bör i normalfallet inte räknas som naturtyp. Detta gäller även mark som är så starkt gödningspåverkad att kvävegynnade växter helt dominerar fältskiktet.

Bevarandemål

Bevarandemål för naturtypen * silikatgräsmarker (6270)

Arealen ska vara minst 0,5 ha. Målet är att bevara och utveckla naturvärden som har tillkommit efter en lång kontinuitet av hävd i form av bete. Förekomsten av träd- och buskar som är att betrakta som igenväxningsvegetation är liten. Betesmarkerna ska vara opåverkade av gödsling eller andra produktionshöjande åtgärder. Utmärkande för naturtypen är att kärlväxtfloran är artrik och dominerad av hävdgynnade arter med ett stort inslag av typiska arter. Vid vegetationens slut ska det inte finnas ansamling av skadlig förna.

Bevarandetillstånd

Naturtypen bedöms ha ett gynnsamt bevarandetillstånd.

6280 - Alvar

Areal: 252,8 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Olika växtsamhällen på tunt eller obefintligt jordtäckte på kalkhällar. Vegetationen varierar bl.a. beroende på mark- och vattenförhållanden (kornstorlek, jorddjup, markrörelser m.m.) och hävd. Särskilt artrika miljöer utvecklas vid en småskalig blandning av små hälltytor, grusig vittringsjord och jordfyllda sprickor i berget. På svagdränerad mark utvecklas ofta en polygonstruktur beroende av bl.a. uppfrysningrörelser i vittringsgruset.

Two undertyper finns:

6280 a) *Nordiskt alvar med tunna (0–30 cm) vittringsjordar på (ordoviciska) kalkhällar.

Växttäckte, som sällan är helt slutet, är ofta artrikt. Flera olika växtsamhällen kan urskiljas, bl.a. fårsvingelalvar, solvändealvar och vätar.

6280 b) *Prekambriska kalkhällmarker med inget eller mycket tunt jordtäckte. Växttäckte är sällan helt slutet.

Kommentarer

Till naturtypen är ofta en artrik och särpräglad flora och fauna knuten. Detta gäller i synnerhet undertypen nordiskt alvar (6280 a) som i huvudsak förekommer på Öland och Gotland samt inom smärre områden i Västergötland. Några endemiska taxa av främst kärlväxter förekommer i naturtypen på Öland och Gotland.

Mark som på grund av igenväxning, felaktig skötsel eller annan påverkan i stort sett saknar karakteristiska arter och inte kan anses gå att restaurera inom en rimlig tid bör i normalfallet inte räknas som naturtyp. Detta gäller även mark som är så starkt gödningspåverkad att kvävegynnade växter helt dominerar fältskiktet.

Bevarandemål

Bevarandemål för naturtypen * alvar (6280)

Arealen ska vara minst 252,8 ha. Alvar präglas av olika växtsamhällen på tunt eller obefintligt jordtäckte på kalkhällar. Växttäckte är uppsprucket. Målet med naturtypen är att hålla alvaret välhävdad och att inte tillåta att det blir igenväxt med en, slån och andra buskar. Träskiktet får inte heller bli för tätt där jorden har något större djup. Alvaret är även präglad av naturligt uppfrysningfenomen på vintern och av återkommande torkstress på sommaren. Den särpräglade floran och faunan som finns knuten till alvaret ska bibehållas med naturlig artsammansättning. De för naturtypen typiska arters populationer ska inte minska påtagligt.

Bevarandetillstånd

Naturtypen bedöms ha ett gynnsamt bevarandetillstånd.

6410 - Fuktängar

Areal: 546,1 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Hävdpräglade fuktängar med blååtätel eller starr nedanför trädgränsen. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30 %. Hävdgynnade arter ska finnas. Två undertyper finns:

6410 a) Fuktängar på neutrala till alkaliska, kalkrika jordar med ett varierande vatteninnehåll, ofta relativt artrika. Här ingår bl.a. "kalkfuktängen".

6410 b) Fuktängar på surare jordar, ibland torvrika, med blååtätel, tåg- och starrarter. Typen varierar beroende på hävd och hävdintensitet.

Kommentarer

Fuktängar är en vanlig naturtyp i hela Sverige och är starkt varierande beroende på geografisk belägenhet och markens beskaffenhet. Naturtypen är beroende av hävd, antingen genom bete eller slåtter.

Fuktängarna kan vara mycket örtrika och kan ibland hysa ovanliga växter. Örtrikedomen gör dem viktiga för många insekter, inte minst fjärilar och bin. De har också mycket stor betydelse för fågellivet.

Mark som på grund av igenväxning, felaktig skötsel eller annan påverkan i stort sett saknar karakteristiska arter och inte går att restaurera inom en rimlig tid bör i normalfallet inte räknas som naturtyp. Detta gäller även mark som är så starkt gödningspåverkad att kvävegynnade växter helt dominerar fältskiktet.

Bevarandemål

Bevarandemål för naturtypen fuktängar (6410)

Arealen ska vara minst 546,1 ha. Kalkfuktängar som hyser ett stort antal kalkgynnade och kalkkrävande arter. Fuktängarna innehåller ett flertal orkidéarter och andra skyddsvärda arter. Fuktängarna ska förbli öppna tack vare fortsatt hävd och genom kontinuerliga röjningsinsatser. Fuktängarnas hydrologi ska vara opåverkad. Mosaik av olika hårt betade ytor är gynnsamt för fågellivet. Typiska arters populationer får inte minska påtagligt (t. ex. darrgräs, ängsstarr, slankstarr, vildlin, blååtätel, slåtterblomma, majviva, svinrot, älvväxing, ängsvädd, skedand, bläsand, kornknarr, tofsvipa).

Bevarandetillstånd

Delar av område med denna naturtyp har gynnsamt bevarandetillstånd.

6510 - Slätterängar i låglandet

Areal: 43,5 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Artrika, torra-friska, hävdpräglade ängar i Götaland samt under högsta kustlinjen i Svealand och Norrland. Naturtypen har utvecklats genom lång kontinuitet av slätterängsskötsel (och ofta även använts som betesmark på senare tid), men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30 %. Hävdgynnade arter ska finnas.

Kommentarer

Naturtypen har traditionellt utnyttjats för skörd av vinterfoder. I det gamla jordbrukssamhället var den slagna ängen därigenom ett av de viktigaste markslagen som täckte stora arealer. I och med övergången till rationellt jordbruk har denna naturtyp minskat mycket kraftigt och har numera ytterst liten betydelse i jordbruksproduktionen.

Blomrika slättermarker har mycket stor betydelse för många organismer som är knutna till odlingslandskapet, inte minst för slättergynnade kärlväxter och många insekter, i synnerhet fjärilar och vildbin. Dagens mycket små arealer artrika slättermarker är förmodligen en starkt bidragande orsak till att många fjärilar minskat katastrofalt.

Mark som på grund av igenväxning, felaktig skötsel eller annan påverkan i stort sett saknar karakteristiska arter och inte kan anses gå att restaurera inom en rimlig tid bör i normalfallet inte räknas som naturtyp. Detta gäller även mark som är så starkt gödningspåverkad att kvävegynnade växter helt dominerar fältskiktet.

Bevarandemål

Bevarandemål för naturtypen slätterängar i låglandet (6510)

Arealen ska vara minst 43,5 ha. Naturtypen är resultatet av en långvarig hävd genom slätter, ofta kompletterad med efterbete. Fältskiktet innehåller en riklig kärlväxtflora med ett stort inslag av hävdgynnade och typiska arter. För att naturtypen inte ska försämras ska hävden upprätthållas och näringsstatus ska vara låg genom att det inte tillförs gödning till marken (utom genom djuren vid ett eventuellt efterbete). Igenväxningvegetationens förekomst ska vara ringa. De typiska arternas populationer får inte minska påtagligt, t. ex. darrgräs, liten blåklocka, hårstarr, ängsstarr, hirsstarr, klasefibbla, backnejlika, solvända, revfibbla, slätterfibbla, prästkrage, käringtand, orkidéer, jungfrulin, rosettjungfrulin, gullviva, skallror, småfingerört eller ängsvädd.

Bevarandetillstånd

Naturtypen bedöms ha ett gynnsamt bevarandetillstånd.

7230 - Rikkärr

Areal: 6,2 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Minerotrofa myrar och rika källmiljöer oavsett lutning och förekomster av morfologiska strukturer, där ständig tillförsel av baskatjonrikt vatten från omgivningen sker. Detta medför att pH-värdet i myren vanligen är 6 eller högre. Habitatets utbredningsområde överensstämmer med områden där berggrunden och/eller jordtäcket är rikt på baskatjoner, vanligtvis kalcium. Rikkärren är generellt oligotrofa-mesotrofa och näringsbegränsade då kalcium komplexbinder fosfat.

Torvdjupet är ofta grundare än i fattigare myrar och kan understiga 30 cm, men bottenskiktet byggs upp av rikkärrensindikerande brunmossor (t ex släktena *Scorpidium* och *Campylium*) eller i vissa fall vitmossor. Morfologiska strukturer i torven utgörs i de fall de förekommer av tuvbildning, mindre sträng- och flarbildningar och källkupoler.

Både öppna och trädklädda rikkärr inkluderas i habitatet, vilket kan ha en krontäckning av 0-100%. Vegetationen domineras av olika halvgräs och örter. Rikkärren har en speciell flora och fauna som varierar med t ex krontäckningsgrad, kalkhalt och näringsförhållanden.

Tre undergrupper kan urskiljas:

- Öppna hävdade rikkärr (krontäckning 0-30%)
- Öppna ohävdade rikkärr (krontäckning 0-30%)
- Trädklädda och videbevuxna rikkärr (krontäckning 30-100%)

Naturlighetskriterier: Kärrets hydrologi och hydrokemi får inte vara tydligt generellt påverkad av antropogena ingrepp. Reversibla, mindre ingrepp som orsakat lokal störning i begränsade delar av myren kan medges. Rikkärr är ofta störningsgynnade eller beroende av hävd, särskilt i södra Sverige har ängsbruk och betesdrift påverkat vegetationens sammansättning. Många rikkärr som inte fortsatt hävdas växer igen till sumpskog. Rikkärr stadda i igenväxning på grund av fysiska ingrepp eller utebliven hävd ska fortfarande hysa störningsgynnade arter eller vara möjliga att återställa utan omfattande insatser. Naturliga störningar kan dock medföra stabil rikkärnsvegetation även om krontäckningen är hög.

Kommentarer

Både öppna och trädklädda rikkärr inkluderas i naturtypen, vilka kan ha en krontäckning av 0-100%. Vegetationen domineras av olika halvgräs och örter. Rikkärr har en speciell flora och fauna som varierar med t ex krontäckningsgrad, kalkhalt och näringsförhållanden.

Bevarandemål

Bevarandemål för naturtypen rikkärr (7230)

Arealen ska vara minst 6,2 ha. Naturtypen är beroende av kontinuerlig hävd med regelbundna röjningsinsatser för att förhindra igenväxning. Även naturlig störning genom översvämningar är en viktig faktor för naturlig dynamik. Hydrologi och vattenkemi i våtmark och dess omgivning bibehålls opåverkade. Rikkärr tillförs ständigt basiskt, mineralrikt vatten. Rikkärren har hög artrikedom och utgör en viktig lokal för orkidéfloran. Typiska arters populationer får inte minska påtagligt (t. ex. brunmossor). Rikkärren hålls fria från antropogen påverkan, t. ex. dikning för att bibehålla högt vattenstånd och naturlig dynamik.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms vara gynnsamt.

1364 - Gråsäl, *Halichoerus grypus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Gråsälen är havslevande. Under pälsömsningen i maj-juni söker sig sälarna i stor utsträckning till traditionellt utnyttjande tillhåll där de ligger på skär och kobbar.

Reproduktion och spridning

I Östersjön föder gråsälshonan en unge (kut) i månadsskiftet februari–mars. Många gråsälskutar föds på isen i Bottenviken, Norra Kvarken eller Finska viken, men en stor andel kutar föds också på land i Stockholms skärgård, på Åland eller i Estland. Gråsälarna på västkusten har observerats med kutar både under vårvintern och på hösten. Ungarna diar i cirka tre veckor. Könsmognaden inträder hos honorna normalt under det 5:e eller 6: levnadsåret.

Gråsälen kan röra sig över stora arealer, upp mot eller över 10 000 kvadratkilometer, och kan således förflytta sig från svenska till finska eller estniska kusten från ett år till ett annat.

Övrigt

Gråsälar äter huvudsakligen fisk även om unga gråsälar också äter kräftdjur och mollusker (musslor, snäckor). Gråsäl är inte specialiserad i sitt födoval utan äter mest stimfisk och bottenlevande fisk som strömming, tånglake och flundror, men även lax, sik och torsk m.fl. I genomsnitt konsumerar en gråsäl föda motsvarande 2–3 % av sin kroppsvikt dagligen, dock varierar intaget med födans näringsinnehåll. Konsumtionen är högst under senhösten då djuren bygger upp späcklagret inför vintern.

Bevarandemål

Gråsäl ska kunna uppehålla sig i området.

Bevarandetillstånd

Arten bedöms ha ett gynnsamt bevarandetillstånd.

1365 - Knubbsäl, Phoca vitulina

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Livsmiljö

Knubbsälen är havslevande i kustnära områden med tillgång till större ytor med grunda, vegetationsfattiga mjukbottnar. Här jagar knubbsälen efter de fiskarter som förekommer i störst mängd. Vidare måste det i området finnas lämpliga liggplatser, t.ex. sandrev, stenar och skär. Knubbsälen är beroende av goda liggplatser för pälsbyte under senare delen av juli-september eftersom ytterhuden under denna period måste hålla en hög temperatur så att den nya pälsen växer ut normalt.

Reproduktion och spridning

Ungen föds på land i juni månad (kulmen nås 19 juni i Skagerrak och norra Kattegatt, cirka en vecka senare i södra Kattegatt och södra Östersjön). I motsats till övriga sälararter föds knubbsälens ungar utan embryonpäls och kan därför simma och dyka strax efter födseln. Digivningen varar i 3-4 veckor varefter kontakten mellan moder och kut bryts. Honorna blir könsmogen i genomsnitt vid 3-4 års ålder och får sin första kut vid en genomsnittsålder av 4,7 år.

Knubbsälen kan förflytta sig långa sträckor, med säkerhet minst sex mil.

Bevarandemål

Knubbsäl ska kunna uppehålla sig i området.

Bevarandetillstånd

Arten bedöms ha ett gynnsamt bevarandetillstånd.

1493 - Kalkkrassing, *Sisymbrium supinum*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Livsmiljö

Kalkkrassing växer på periodvis fuktig kalkmark, vanligen alvarmark. Arten växer på platser där markfuktigheten fluktuerar kraftigt. Den förekommer även i tidvis uttorkade pölar och myrkanter där de övriga ekologiska förutsättningarna finns (tillräckligt hög kalkhalt etc.). Många av de nuvarande lokalerna är människoskapade miljöer där den antropogena störningen gett samma förutsättningar som de naturliga lokalerna.

Önskvärd naturlig stress och störning

Arten är konkurrenssvag och klarar inte av att växtplatserna växer igen för kraftigt med högväxt vegetation av buskar mm. Den gynnas alltså av en måttligt till intensiv betesdrift.

Reproduktion och spridning

Blommorna är insektpollinerade, fröna är vindspridda, spridningsavståndet uppskattas till 10 meter. Arten har troligen en långlivad fröbank men studier saknas.

Övrigt

Artens numerär varierar mycket kraftigt med årsmånerna och det kan gå flera år mellan observationer av arten på en och samma lokal.

Bevarandemål

Kalkkrassing ska förekomma i området med lånsiktigt livskraftiga bestånd.

Bevarandetillstånd

Arten bedöms ha ett gynnasamt bevarandetillstånd.

1946 - Alvarmalört, *Artemisia oelandica*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Livsmiljö

Alvarmalört växer i öppen gräsmark och i gräsrik snårmark med enbuskar på Stora Alvaret. Den förekommer också i alvarkarst, dvs i sprickor i den flata berghällen. I öppen och välbetad mark uppträder den mest som kloner i form av ofta cirkelrunda mattor. Blomställningar utbildas mest i skydd av enbuskar och torniga buskar.

Önskvärd naturlig stress och störning

Alvarmalört gynnas av ett måttligt bete eftersom den är konkurrenssvag och inte klarar av att växtplatserna växer igen för kraftigt med högväxt vegetation av buskar mm. På grund av viss beteskänslighet blommar den oftast i skydd av enbuskar, murar mm.

Reproduktion och spridning

Arten sprider sig huvudsakligen vegetativt och kan bilda mattor. Blommorna är vindpollinerade. Frönas spridningssätt är inte känt, men en uppskattning av spridningsavstånd är upp till 100 meter.

Bevarandemål

Alvarmalört ska förekomma i området med långsiktigt livskraftiga bestånd.

Bevarandetillstånd

Arten bedöms ha ett gynnsamt bevarandetillstånd.

A045 - Vitkindad gås, *Branta leucopsis*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Den vitkindade gåsen häckar på små, flacka öar där den är skyddad från marklevande rovdjur. Arten fordrar stora, öppna gräsbevuxna ytor för sitt födosök, främst strandängar med kortvuxen eller kortbetad gräsvegetation. Den kräver rast- och övervintringslokaler med gott om lämplig föda (främst gräs) samt möjlighet att övernatta ute på vatten.

Spridningsförmåga

Under häckningen rör sig paret normalt inom ett område i storleksordningen någon km². Arten flyttar mellan häckningsområdena i Sverige och övervintringsplatserna i Holland.

Hotbild

För närvarande finns inget uppenbart hot mot arten och den svenska populationen fortsätter att växa i storlek. Nya häckningslokaler har påträffats kontinuerligt de senaste 20 åren. Konflikter med jordbruket uppstår dock tidvis i områden som hyser starka häckningsbestånd och/eller stora mängder rastande vitkindade gäss på väg till eller från sina häckningsområden på ryska tundran.

Bevarandemål

Populationen av vitkindad gås ska förbli stabil. Arten ska rasta i området.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms vara gynnsamt.

A068 - Salskrake, *Mergus albellus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Salskraken häckar i gamla spillkråkehål, i holkar eller i ihåliga stubbar. Boplatsen kan ligga ganska långt från vatten. Födan utgörs av mollusker och vatteninsekter samt till liten del av småfisk. Arten bosätter sig vanligen vid älvsel och avor samt i sjö- och tjärnrika områden. De vistas ofta i skogsomgärdade tjärnar eller vid risiga sjö- och älvstränder med skyddande skog. Myrflarkar utnyttjas regelmässigt under ungarnas uppväxttid.

Övervintringen sker främst längs grunda kustområden, men även i större isfria sjöar

Spridningsförmåga

Under häckningen uppehåller sig salskraken inom ett relativt begränsat område kring boplatsen (storleksordning 25 km²).

Salskraken övervintrar i Östersjön och längs Nordsjökusten. Arten samlas ofta i stort antal på ett fåtal platser. I Östersjön är polska Szaecin Lagoon särskilt betydelsefullt område, där man beräknar att cirka 60-65 % av den nordvästeuropeiska populationen normalt övervintrar.

Hotbild

Salskraken övervintrar ofta i hamnar och liknande områden, vilket medför risk för giftexponering och oljeskador. Eftersom arten vintertid uppträder i stora ansamlingar på ett förhållandevis litet antal ställen kan föroreningar och miljögifter slå hårt mot arten. Med ökande friluftsliv, kan speciellt kanoting och fritidsfiske lokalt vara ett störningsmoment under perioden då ungarna är små.

Skogsbruket har utarmat tillgången på naturliga bohål och nytillskottet är mycket begränsat.

Mård, gädda och framför allt mink är allvarliga predatorer på salskraken.

I artens centrala utbredningsområde i Sibirien är oljeexploateringen med dess föroreningar samt allmän miljöförstörrelse ett allvarligt hot.

Bevarandemål

Salskrake ska rasta i området.

Bevarandetillstånd

Artens bevarandetillstånd är okänt.

A084 - Ängshök, *Circus pygargus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Ängshöken är anpassad till öppen mark av ängs- eller hedkaraktär. Häckar solitärt eller i mindre "lösa kolonier", huvudsakligen på alvarmark och i agmyrar men även vid sjöar av slättsjökaraktär, i igenvuxna sjöar, på igenvuxen betesmark, längs vattendrag, på mossar och i åkrar. Den optimala häckningsbiotopen är snår- eller tokbevuxen alvar- eller hedmark, igenvuxna sjöar samt större bestånd av hundkex och nässlor.

Födan består till stor del av smågnagare men även av större insekter och fåglar.

Spridningsförmåga

Under häckningstiden jagar arten över arealer i storleksordningen 25–75 km². Byten kan fångas åtskilliga kilometer från boplatsen.

Övervintrar i tropiska Afrika.

Hotbild

Närmare en tredjedel av den svenska stammen är f.n. hotad av permanent mänsklig störning, utdikning och igenväxning i nämnd ordning.

Arten har åtminstone tidigare varit hårt skattad av äggsamlare.

Arten är på grund av sin boplacering mycket känslig för regn under äggläggningstid och då ungarna är små.

Arten drabbas möjligen av miljögifter, kanske speciellt i tropiska Afrika där kemisk bekämpning av gräshoppor är vanligt förekommande.

Bevarandemål

Flera par av ängshök ska häcka i området.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är inte gynnsamt för arten i området. Vikande trend för arten.

A122 - Kornknarr, *Crex crex*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Artens viktigaste biotoper utgörs av fuktiga till våta, trädfria ängsmarker där växtligheten domineras av gräs- och starrarter, ofta tillsammans med andra fuktmarksarter som svärdsilja och kaveldun. Enstaka spridda buskar, häckar eller små vassruggar nyttjas av de revirhävdande hanarna. Arten förekommer även på odlad mark som klöverfält, betesvallar och sädesfält, förutsatt att marken inte är allt för väldränerad och att jordbruket är något så när småskaligt med rikligt utbud av impediment och kantzoner (öppna diken, örtrika kanter mot stengärdesgårdar eller åkerholmar samt fleråriga trädor och annan ej odlad mark i anslutning till sjöar, vattendrag och små kärr).

Spridningsförmåga

Arten hävdar revir och rör sig under häckningen inom ett område i storleksordningen 5-10 ha. Kornknarren övervintrar i centrala och östra Östafrika.

Hotbild

De allvarligaste hoten består av de kraftiga förändringar som har skett och fortfarande sker inom jordbruket. Dränering av våtmarker och fuktstråk har en starkt negativ inverkan på kornknarren, liksom annat som minskat den mosaikartade strukturen hos jordbrukslandskapet. En mycket viktig hotfaktor har varit ändrad teknik med mekaniserad och tidigarelagd slåtter. Under senare tid har det utökade ensilageuttaget medfört ytterligare tidigarelagd slåtter. På många platser sker detta redan i maj månad varvid ägg och ungar massakreras.

Bevarandemål

Artens population i området ska förbli stabil.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är inte känt.

A132 - Skärfläcka, *Recurvirostra avosetta*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Skärfläckan vill ha tillgång till lämpliga häckningsplatser i form av grunda vikar och bukter längs flacka kustpartier. Nyckelfaktorn är stora områden med grunt vatten och sandiga eller gyttjiga bottenar. Arten kräver relativt stora områden och de bästa lokalerna omgärdas av öppna, välhävda strandängar.

Boet läggs mycket nära vattenlinjen, t.ex. på låglänta strandängar, i tångvallar, på låga holmar eller sandrevlar.

Spridningsförmåga

Skärfläckan hävdar revir och rör sig då inom ett område i storleksordningen 25-50 ha.

Arten övervintrar i sydvästra Europa och nordvästra Afrika.

Hotbild

Brist på strandängar i hävd kan bli ett ökande hot i framtiden. Badturism och rörligt friluftsliv är lokalt ett hot mot beståndet i vart fall indirekt genom att fåglarna tvingas bort från de bästa häckningsplatserna och ut i sekundära miljöer. Störningar har resulterat i att många häckningar misslyckats. Upprepade störningar kan orsaka att hela kolonier överges.

Lokalt kan predation från räv och kråka vara ett stort problem.

Artens vana att placera boet precis i vattenlinjen gör att häckningarna ofta spolieras av stormar och högvattenperioder under våren och försommaren. Det finns tecken från Öland på att skärfläcka föredrar att häcka vid vattensamlingar omedelbart innanför den egentliga strandlinjen, något som skulle kunna vara ett försök att minska effekterna av höga vattennivåer under botiden.

Bevarandemål

Skärfläcka ska bibehålla en stabil eller en ökande population på Öland. Eftersom kolonier av skärfläcka tenderar att flytta runt en del är det svårt att sätta upp mål kopplat till populationsstorlek för enskilda områden. Förutsättningar för häckande skärfläcka med välhävda strandängar och öppna sandrevlar ska dock finnas i området.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms gynnsamt.

A140 - Ljungpipare, *Pluvialis apricaria*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Ljungpiparen häckar huvudsakligen i fyra olika miljöer. I norra Sverige är det en karaktärsart på fjällhedar och lokalt även på större, trädlösa myrar. I södra Sverige finns ett tynande bestånd på trädlösa högmossar, samt ett tämligen starkt bestånd på Ölands alvar. Gemensamt för de olika populationerna är kraven på stora öppna områden, med låg och gärna något gles växtlighet.

Arten kräver stora sammanhängande öppna områden. Ljungpiparen är ytterligt sällsynt när den sammanhängande arealen öppen mark understiger 15 ha. Överstiger den öppna arealen 30 ha uppträder arten tämligen regelbundet, men det är först när den sammanhängande arealen öppen mark är större än 90 ha som arten finns på alla mossar.

De häckande fåglarna utnyttjar gärna närliggande åkrar under födosöket.

I övervintringsområdet uppehåller sig ljungpiparen på öppna jordbruksområden.

Spridningsförmåga

Arten hävdar revir och rör sig då huvudsakligen inom ett område i storleksordningen 15-30 hektar.

Ljungpiparen övervintrar huvudsakligen i västra och sydvästra Europa.

Hotbild

I södra Sverige är den kraftigt fortlöpande igenväxningen av öppna marker det stora hotet. Orsakerna till tillbakagången är flera, främst tidigare dikning och torrläggning av myrmark, ökad förekomst av träd och högväxta ris på högmossar till följd av atmosfäriskt nedfall av stora mängder kväve, minskad hävd av alvar och ljunghedar samt fragmentering av öppna marker genom igenväxning.

Den minskade odlingen i södra Sveriges skogsbygder kan eventuellt försvåra situationen för det sydliga beståndet, då den leder till sämre födosöksförhållanden under den krävande äggläggningsperioden.

Det nordliga beståndet är betydligt starkare. Hoten är mindre och utgörs främst av lokala planer på storskalig torvbrytning.

Arten jagas på övervintringsområdena i Västeuropa, men effekterna är okända.

Bevarandemål

Den negativa trenden för ljungpipare på Ölands sjömarker ska vändas.

För arten är det viktigt att de torrare partierna med alvarkaraktär hålls välhävda och öppna och att predationen hålls på en låg nivå.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är inte gynnsamt. 1988 noterades 57 par på Sydöstra Ölands sjömarker men häckar numera endast med enstaka par. Ljungpiparpopulationen på sjömarkerna kan nog betraktas som en "randpopulation" där populationen tidigare har hållts uppe av god häckningsframgång på Stora Alvaret och där då den vikande trenden slår extra hårt mot sjömarkerna.

A151 - Brushane, *Philomachus pugnax*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

A151 Brushane (*Philomachus pugnax*)

Uppdaterad senast: 2003-10-07 Ansvarig för vägledningen: Torsten Larsson, Naturvårdsverket. torsten.larsson@naturvardsverket.se Faktaunderlag: Mikael Svensson, MS Naturfakta, Martin Tjernberg, ArtDatabanken, SLU. martin.tjernberg@ArtData.slu.se

Ekologiska krav

Brushanen häckar i Sverige i två helt olika typer av miljöer, med olika ekologiska krav och populationsutveckling. Det sydliga beståndet kräver tillgång på lämpliga häckningsmiljöer i form av hävdade strandängar. I bra häckningsmiljöer finns en mosaik av gräs- och starrmarker, öppna dy- och jordtytor och grunda vattensamlingar. Det nordliga beståndet kräver tillgång på lämpliga häckningsmiljöer i form av våta myrmarker, framför allt relativt lågväxta, fuktiga till blöta gräs- och starrängar.

Hanarna spelar på gemensam plats, företrädesvis på låga upphöjningar i terrängen.

Som rastlokaler utnyttjas öppna områden med grunt vatten och sandiga eller gytjiga bottnar, men även översvämmade åker- eller betesmarker.

Spridningsförmåga

Under häckningen rör sig fåglarna inom ett begränsat område, gissningsvis någon km².

Det skandinaviska beståndet övervintrar främst i Afrika söder om Sahara (Sahelzonen).

Hotbild

Sydliga bestånd

I södra och mellersta Sverige hotas de mycket fåtaliga bestånden främst av upphörande hävd av strandängsmiljöer, såväl längs kusten som i inlandet. Markavvattning eller framför allt tidigare invallning av fuktiga strandängsmiljöer har försämrat eller förstört tidigare livsmiljöer för arten. Fragmentering av lämpliga häckningsmiljöer är ett hot, eftersom brushanen har relativt stora arealkrav.

Uppväxande träd och buskar på, och runt, goda häckningsmiljöer bidrar till ett ökat predationstryck från främst kråka, men även räv och grävling.

Höga halter av olika miljögifter i marin miljö, särskilt på rastplatserna längs Europas kuster liksom biocidanvändning på övervintringsområdena i Västafrika kan innebära ett hot. Torka på övervintringsområdena i Västafrika kan eventuellt påverka bestånden negativt.

Nordliga bestånd

Även här är uppsplittring av lämpliga häckningsmiljöer ett möjligt hot pga. brushanens relativt stora arealkrav. Storskalig torvutvinning i Norrlands inland skulle innebära en negativ inverkan, liksom markavvattnande åtgärder.

Bevarandemål

Brushanens population ska öka och på sikt nå upp till 1998 års nivå på 86 par.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms inte vara gynnsamt.

A157 - Myrspov, *Limosa lapponica*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Myrspoven behöver tillgång till lämpliga häckningsmiljöer i form av öppna, gärna lite fuktiga hedar i lågfjällsområden. Arten kan i lämpliga områden häcka i glesa kolonier. Tillgång till störningsfria häckningsplatser är nödvändig. Myrspoven rastar främst längs våra kuster i grunda våtmarksmiljöer utan högre vegetation.

Spridningsförmåga

Hemområdet under häckningstid är gissningsvis i storleksordningen 15-25 km². Myrspoven övervintrar längs Europas och Afrikas västra kuster samt i Medelhavsområdet.

Hotbild

Det främsta hotet mot myrspoven i Sverige torde idag vara olika typer av störningar i häckningsområdena. De aktuella häckningsplatserna tillhör emellertid de delar av fjällkedjan som är minst besökta under sommarhalvåret, varför även det hotet får betecknas som ringa.

Bevarandemål

Myrspov ska fortsätta utnyttja sjömarkerna som födosöksområde och rastplats under flyttningen.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gynnsamt

A166 - Grönbena, Tringa glareola

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Myrspoven behöver tillgång till lämpliga häckningsmiljöer i form av öppna, gärna lite fuktiga hedar i lågfjällsområden. Arten kan i lämpliga områden häcka i glesa kolonier. Tillgång till störningsfria häckningsplatser är nödvändig. Myrspoven rastar främst längs våra kuster i grunda våtmarksmiljöer utan högre vegetation.

Spridningsförmåga

Hemområdet under häckningstid är gissningsvis i storleksordningen 15-25 km². Myrspoven övervintrar längs Europas och Afrikas västra kuster samt i Medelhavsområdet.

Hotbild

Det främsta hotet mot myrspoven i Sverige torde idag vara olika typer av störningar i häckningsområdena. De aktuella häckningsplatserna tillhör emellertid de delar av fjällkedjan som är minst besökta under sommarhalvåret, varför även det hotet får betecknas som ringa.

Bevarandemål

Grönbena ska fortsätta utnyttja sjömarkerna som födosöksområde och rastplats under flyttningen.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gynnsamt

A190 - Skräntärna, *Sterna caspia*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Skräntärna behöver tillgång till lämpliga bytesdjur, vilket i svenska vatten främst är abborre, mört och strömming. Den fiskar framför allt i grunda kustområden eller i kustnära (inom 30-40 km) sjöar. Lämplig plats för bobygge är flacka, vegetationsfattiga sandrevlar eller klippöar i havsbandet (egentliga Östersjön, Bottenhavet och Bottenviken, även Väneren). Arten häckar företrädesvis i koloni.

Tillgång till områden med minimal mänsklig störning är viktig. Arten är störningskänslig under häckningen (maj-juli/augusti), främst under ruvningsperioden. Häckningslokalen och dess omgivande arkipelag bör sakna fyrfota rovdjur, framför allt mink.

Arten är långlivad med relativt låg reproduktion.

Spridningsförmåga

Under häckningen kan födosökande skräntärnor uppsöka fiskrika vatten åtskilliga mil från boplatsen.

Skräntärnan övervintrar i tropiska Västafrika, där floden Nigers inlandsdelta i Mali är särskilt betydelsefullt.

Hotbild

Mänsklig störning på häckningslokalerna under maj – juli/augusti, främst orsakat av friluftsliv (landning av båtar på häckningsskär, badande folk etc.) kan få tärnorna att överge sina häckningsplatser. Etablering av mink på de öar eller i de skärgårdsområden där arten häckar är ett ökande problem. Försämrad tillgång på lämplig fiskföda i innerskärgårdsområden och kustnära sjöar kan innebära hot mot för yngningen. Igenväxning av träd och/eller buskar på de öar som arten häckar på kan medföra att ön överges.

Spridning och ackumulering av miljögifter i akvatisk miljö har negativa effekter på häckningsutfallet. Eventuell etablering av vindkraftverk vid kända kolonier kan vara ett framtida hot.

Beskattning av arten under flyttningen genom Europa och framför allt i övervintringsområdena i tropiska Afrika, vilket kan innebära ett långsiktigt hot mot bestånden.

Bevarandemål

Skräntärna ska utnyttja kuststräckan som födosöksområde och rastlokal.

Bevarandetillstånd

Inga säkra häckningar har noterats i området även om det inte är uteslutet att enstaka häckningar kan ha ägt rum. Bevarandetillståndet är svårbedömt.

A191 - Kentsk tärna, *Sterna sandvicensis*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Kentsk tärna häckar enbart längs kusterna, d.v.s. i havsmiljö. Tillgång på goda fiskeplatser, främst grunda vattenområden är en förutsättning för arten. Störningsfria häckningsplatser, främst på mindre öar, men även på större sandrevlar och liknande mera kustnära miljöer, behövs också för att arten skall häcka. Den väljer ofta boplats tillsammans med skrattmås. För att större kolonier ska kunna etableras krävs rovdjursfria miljöer, framför allt bör mink och räv hindras nå häckningsplatserna.

Spridningsförmåga

Under häckningen sker långa provianteringsturer som sannolikt kan sträcka sig miljals från boplatsen.

Kentska tärnan övervintrar längs Afrikas västra kust, ett mindre antal ända ner till Sydafrika.

Hotbild

En ökad båttrafik och expanderande friluftsliv inklusive sportfiske innebär risk för stora störningar. Exempel finns på hur ett enda besök under häckningstid fått fåglarna att överge kolonin. Lokalt kan förekomst av mink och andra rovdjur leda till att kolonier försvinner. Igenväxning och förbuskning av häckningsmiljöerna är andra negativa faktorer. Spridning och ackumulering av miljögifter i akvatisk miljö har negativa effekter på häckningsutfallet. Eventuell etablering av vindkraftverk vid kända kolonier kan vara ett framtida hot.

Bevarandemål

Kentsk tärna ska fortsätta utnyttja kuststräckan som födosöksområde och rastlokal.

Bevarandetillstånd

Under de senaste decennierna har endast enstaka häckningar av kentsk tärna noterats på Öland. Under 70- och 80-talet fanns dock en betydande population på uppåt 300 par. Vad minskningen beror på är svårt att säga men det vore glädjande om arten återkom som regelbunden häckfågel längs kusterna.

A193 - Fisktärna, Sterna hirundo

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Fisktärnan behöver tillgång på fiskrika sjöar och/eller grunda kustområden samt störningsfria häckningsplatser.

För att större kolonier ska kunna etableras krävs rovdjursfria områden; framför allt mink och räv bör hindras nå häckningsplatserna.

Spridningsförmåga

Under häckningen födosöker fisktärnorna inom ett område i storleksordningen 1-5 km².

De nordiska fisktärnorna övervintrar huvudsakligen längs kuststräckan mellan Västafrika och Godahoppssudden.

Hotbild

I innerskärgårdarna och större insjöar, t.ex. Mälaren, medför ökad båttrafik och expanderande friluftsliv stora störningar. Ohävd och igenväxning kan leda till att viktiga häckningsplatser försvinner.

Lokalt kan förekomst av mink leda till att kolonier försvinner. Spridning och ackumulering av miljögifter har negativa effekter på häckningsutfallet.

Eventuell etablering av vindkraftverk vid kända kolonier kan vara ett framtida hot.

Bevarandemål

Populationen ska vara stabil eller ökande.

Negativ påverkan

Bevarandeåtgärder

Bevarandetillstånd

Fisktärna är en mycket fåtalig häckfågel i Sydöstra Ölands sjömarker med endast enstaka noterade häckningar. Bevarandetillståndet är därför svårbedömt men populationen längs hela Ölands östra kust bedöms som stabil.

A194 - Silvertärna, *Sterna paradisaea*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Silvertärnan behöver tillgång på fiskrika sjöar och/eller grunda kustområden samt till störningsfria häckningsplatser. För att större kolonier ska kunna etableras krävs rovdjursfria områden framför allt frånvaro av mink och räv.

Spridningsförmåga

Under häckningen födosöker silvertärnorna inom ett område i storleksordningen 25 km². Arten övervintrar längs södra Afrikas kust och i Södra Ishavet.

Hotbild

I skärgårdarna medför ökad båttrafik och expanderande friluftsliv lokalt stora störningar.

Ohävd och igenväxning av tidigare öppna kust- och skärgårdsområden kan leda till att viktiga häckningsplatser försvinner. Spridning och ackumulering av miljögifter har negativa effekter på häckningsutfallet. Lokalt kan förekomst av mink leda till att arten försvinner.

Eventuell etablering av vindkraftverk vid kända kolonier kan vara ett framtida hot.

Bevarandemål

Silvertärnans population ska förbli stabil eller öka.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms vara gynnsamt.

A195 - Småtärna, *Sterna albifrons* (nytt namn *Sternula albifrons*)

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Småtärnan behöver föda i form av småfisk och större kräftdjur. Arten är strikt bunden till långgrunda strandområden och jagar i regel patrullerande utanför strandlinjen. Tillgång på lämpliga häckningsplatser är av allt att döma en begränsande faktor. Arten häckar på kala sandstränder, på låga sand- eller grusrevlar och på industri- och utfyllnadsmark vid kusten. För att större kolonier ska kunna etableras krävs rovdjursfria områden och framför allt mink och räv bör hindras nå häckningsplatserna. Uppsättning av tornfalksholkar måste undvikas i närheten av tärnkolonier.

Spridningsförmåga

Under häckningen kan födosöken utsträckas åtskilliga km bort från boplatserna.

Arten övervintrar längs Afrikas västkust.

Hotbild

Badturism och rörligt friluftsliv är ett hot mot beståndet – i vart fall indirekt genom att fåglarna tvingas bort från de bästa häckningsplatserna och ut i sekundära miljöer. Som en följd av detta misslyckas många häckningar när bon har laggs på mindre lämpliga platser. Det fria fisket längs kusterna har också lett till att häckningar spolierats, när sportfiskare uppehållit sig alltför nära boplatserna under längre tid.

Expansionen av gråtrut längs kusterna har lokalt lett till att småtärnan trängts undan från sina häckningsplatser.

Småtärnan är relativt långlivad vilket gör den extra känslig för miljögifter.

Bevarandemål

Småtärnans population ska förbli stabil eller öka.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms vara gynnsamt.

A222 - Jorduggla, *Asio flammeus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Tillgång på lämplig föda i form av sork och andra smågnagare.

Arten är knuten till områden med större sammanhängande ytor öppen mark. Vanliga häckningsmiljöer är myrar och hedar, kalhyggen, kraftledningsgator, strandängar samt stora områden med permanenta ängsmarker eller extensivt bete i jordbrukslandskapet. Häckar även sällsynt i skärgårdsmiljö.

Spridningsförmåga

Under häckningen jagar arten över arealer i storleksordningen 5–25 km².

Jordugglan övervintrar i västra och sydvästra Europa samt norra Afrika.

Hotbild

De under en lång period uteblivna eller starkt reducerade smågnagartopparna i norra Sverige har sakta men säkert pressat ner beståndets storlek till en mycket låg nivå.

Markavvattning och torrläggning av våtmarker leder sekundärt till igenväxning av öppna marker. Särskilt i södra och mellersta Sverige har många lämpliga häckningsmiljöer förstörts genom dikning.

Nedläggning och igenplantering av tidigare öppen mark i skogs- och mellanbygderna i kombination med minskad hävd av kvarvarande öppna marker gör att arealen lämplig häckningsmiljö minskar.

Bevarandemål

Jordugglan ska även fortsättningsvis förekomma som häckfågel i området, åtminstone under år med god födotillgång. Arten förekommer även som en rastande art i området.

Bevarandetillstånd

Jorduggla häckar troligen nästan årligen på sjömarkerna, i varierande antal par beroende på födotillgång. Bevarandetillståndet är okänt.

A338 - Törnskata, *Lanius collurio*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekologiska krav

Tillgång på öppna marker (främst jordbruksmark, men även kalhyggen) med rik insektsförekomst på varma, solbelysta lokaler. Häckningslokalerna bör ha god tillgång på attraktiva insektsmiljöer i form av blommande och bärande buskar (t.ex. nypon, slån eller björnbär) i kombination med öppna partier, t.ex. kortbetade gräsytor.

På jordbruksmark föredrar törnskatan en mosaik av betade och mindre hårt betade ytor där artdiversiteten för växter och insekter är hög.

Optimala hyggen för törnskatan karaktäriseras av hyggen utan fröträd och/eller högsjärmar, d.v.s. den gamla typen av hyggen. Generellt får törnskatan fler ungar på hyggen än på jordbruksmark beroende på lägre predation. Törnskatan föredrar hyggen som planteras med gran. Dessa nyttjas till cirka 15 år efter planteringen. Från Dalarna och norrut är hyggen den viktigaste biotopen för törnskatan.

Spridningsförmåga

Arten hävdar revir och rör sig då inom ett område i storleksordningen 5 ha.

Törnskatan övervintrar i tropiska östra och södra Afrika.

Hotbild

Det största hotet är den under lång tid minskande tillgången på lämpliga häckningsmiljöer; igenläggning av jordbruksmark i skogs- och mellanbygderna, minskad hävd av naturliga, ogödslade betesmarker, allt mer rationell skötsel av kvarvarande marker och avsaknad av brandfält i skogslandskapet.

Törnskatan förekomst är kopplad till rik insektsförekomst som i sin tur är kopplad till hög artdiversitet av blommande växter. Enbart kortbetade marker är således inte optimala för törnskator.

Kraftig torka under en lång rad av år i övervintringsområdena i södra Afrika kan bidra till tillbakagången.

Bevarandemål

Arten ska fortsätta att häcka i området med ett stabilt antal par.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillstånd bedöms vara gynnsamt.

A466 - Sydlig kärrsnäppa, *Calidris alpina schinzii*

Artens förekomst är ej fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Livsmiljö

Den sydliga kärrsnäppan ställer stora krav på sin häckningsbiotop. Den återfinns på hävdade, våta och öppna gräsmarker där vegetationen inte blir högre än 10-20 cm. Lämpliga födosöksplatser finns vid havs- eller sjöstränder, småpölar eller rinnande vatten. Dessa krav uppfylls i dag främst vid kustnära gräsmarker där lämpligt betetryck kan upprätthållas. Den sydliga kärrsnäppan kan på vissa lokaler häcka ganska tätt (t.ex. Foteviken i Skåne där det på Vellinge ängar noterats tätheter motsvarande 200 par/km²), men numera hyser de flesta häckplatserna bara enstaka par. Vegetationens höjd är viktig vid valet av boplat. De flesta bon påträffas på torrt underlag i 5-15 cm hög vegetation av ”mjuka” gräsarter, tillräckligt högt för att dölja boet och den ruvande fågeln, men samtidigt så lågt att fågeln har fri utblick över den närmaste omgivningen. Boet ligger ofta i fjolårsgräs. Strandzonen är av störst betydelse för kärrsnäppornas födosöksnyttjande. Födan för de vuxna fåglarna utgörs av havsborstmaskar, små kräftdjur, mollusker och insektslarver. Ungarna äter fram till de blir flygga mest vuxna insekter som myggor, harkrankar och skalbaggar som de hittar i gräset.

Fortplantning

Sydlig kärrsnäppa är en relativt långlivad art med flera reproduktionstillfällen i livet. Den vanligtvis enda äggkullen består av fyra ägg, men ett par kan producera en omläggning ifall den första kullen förloras tidigt på säsongen. Enstaka honor producerar en andra kull med en ny hanne efter det att de övergivit sina ungar från första kullen. Ruvningstiden är 21–22 dygn och ungarerna blir flygfärdiga efter ungefär lika lång tid. Båda könen tar del i ruvningen, med hannen vanligtvis den som ruvar merparten av tiden.

Flyttning och spridning

Häckningen inleds i april och när ungarerna blivit flygfärdiga i slutet av juni början av juli överges häckningsplatserna. Honan lämnar häckningsområdet först, redan någon vecka efter kläckningen, och överlåter åt hannen att ta hand om ungvårdnaden. Vintern tillbringas troligen i sydvästra Europa, norra och nordvästra Afrika. Under flyttningen rastar sydliga kärrsnäppor bl.a. i den tyska delen av Vadehavet (juni-juli) och i inre delen av Biscayabukten (mars-april). De sydliga kärrsnäpporna är starkt hemortstrogna och de vuxna fåglarna återvänder oftast till samma häckplats år efter år oavsett utgången av tidigare års häckningsförsök. Om en lokal försämras vid t.ex. upphört betetryck kan fåglarna ändå återvända till lokalen flera år i rad och stanna på lokalen hela häckningssäsongen utan att häcka. Vid skilsmässor tycks det alltid vara honorna som byter revir och boplat, då oftast inom samma lokal, mer sällan till en närliggande lokal.

Bevarandemål

Den negativa trenden för sydlig kärrsnäppa på sjömarkerna ska vändas och på sikt nå upp till de nivåer arten låg på vid millenieskiftet på ca 60 par i området.

En för arten lämpligt betetryck ska hållas på sjömarkerna där djuren tillåts beta ut i vattnet och där det är lämpligt ska markavvattningarna läggas igen för att öka arealen våtmarker på strandängarna.

Bevarandetilstånd

Bevarandetilståndet är inte gynnsamt. Arten har minskat med ca 50% på Öland sedan 1998.

Dokumentation

Artdatabanken. Faktablad för rödlistade arter. www.artdatabanken.se

Forslund, M (red). 2001. Natur och kultur på Öland. Naturvårdsprogram för Kalmar län. Länsstyrelsen i Kalmar län.

Forslund, S. "After Life" plan, Sydöstra Ölands Sjömarker Natura 2000-område. Period 2012-2022. Länsstyrelsen i Kalmar. Naturvårdsenheten.

Hylander, K., 1993. Våtmarksinventering av Öland. Länsstyrelsen i Kalmar län. Meddelande 1994:3.

Länsstyrelsen i Kalmar län. Databas för häckfågelinventering på Ölands sjömarker till och med 2016.

Länsstyrelsen i Kalmar län. Naturvårdens riksintressen, Öland. Meddelande 1989:14.

Uppdaterade versioner finns på Länsstyrelsens hemsida. www.lansstyrelsen.se/kalmar

Länsstyrelsen i Kalmar län. Odlingslandskapet, bevarandeprogram för Mörbylånga kommun. Meddelande 1995:20

Länsstyrelsen i Kalmar län. Ängs- och hagmarksinventeringen, Mörbylånga kommun. Meddelande 1991:02

Naturvårdsverket. Art- och naturtypsvisa vägledning för Natura 2000. Naturvårdsverkets hemsida. www.naturvardsverket.se

Naturvårdsverket. Sveriges Natura 2000-områden. Naturvårdsverkets hemsida. www.naturvardsverket.se

Naturvårdsverket, 1996. Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet. Stockholm.

Pettersson, J. Fåglar på Ölands sjömarker 1988 och 1998. Meddelande 2001:12. Länsstyrelsen i Kalmar län.

Ottvall Richard. Rödspoven har rest sig ur askan och har fått luft under vingarna. Calidris 4:2014.

Ottvall Richard. Uppföljning av kläckningsframgång hos vadare på södra Ölands sjömarker 2014 och 2015. Rapport.

Ottvall Richard. Uppföljning av kläckningsframgång hos vadare på södra Ölands sjömarker 2014 och 2015. Rapport.

Wallin Mats, Wallin Kjell och Truvé Johan. Fågelfauna på Ölands sjömarker - inventeringar 1988-2008. Länsstyrelsen 2009:8.

Opublicerat källmaterial

Åtagandeplaner för EU:s miljöersättningar

Ängs- och betesmarksinventeringen 2002-2004

Bilagor

Förteckning över rödlistade arter påträffade i området

Objektskarta

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Rödlistekategori
FJÄRILAR		
brunstarrsfly	<i>Sedina buettneri</i>	NT
igelknoppsfly	<i>Globia sparganii</i>	NT
malörtskapuschongfly	<i>Cucullia artemisiae</i>	RE
violettkantad guldinge	<i>Lycaena hippothoe</i>	NT
mindre blåvinge	<i>Cupido minimus</i>	NT
silversmygare	<i>Hesperia comma</i>	NT
sexfläckig bastardsvärmare	<i>Zygaena filipendulae</i>	NT
dvärgängsfly	<i>Photodes captiuncula</i>	NT
klintrotvecklare	<i>Endothenia oblongana</i>	NT
ängsnätfjäril	<i>Melitaea cinxia</i>	NT
odörtsplattmal	<i>Agonopterix alstromeriana</i>	NT
mellanmätare	<i>Phibalapteryx virgata</i>	NT
hedpärlemorfjäril	<i>Argynnis niobe</i>	NT
askbarkmott	<i>Euzophera pinguis</i>	NT
blåfläckig lövmätare	<i>Scopula decorata</i>	NT
gulbrunt nejlikfly	<i>Hadena perplexa</i>	NT
svartfläckig blåvinge *	<i>Phengaris arion</i>	NT
mindre taggmätare	<i>Aplocera efformata</i>	NT
praktnejlikfly	<i>Hadena confusa</i>	NT
ligusterfly	<i>Craniophora ligustri</i>	NT
glasörtssäckmal	<i>Coleophora salicorniae</i>	VU
väpplingblåvinge	<i>Polyommatus dorylas</i>	NT
klubbsprödad bastardsvärmare	<i>Zygaena minos</i>	NT
snedstreckad fältmätare	<i>Perizoma bifaciata</i>	NT
större vitblärefly	<i>Hadena bicurris</i>	NT
alvarjordfly	<i>Euxoa adumbrata</i>	NT
ljusryggad morotsplattmal	<i>Depressaria douglasella</i>	VU
vägtornsmätare	<i>Triphosa dubitata</i>	NT
FÅGLAR		
roskarl	<i>Arenaria interpres</i>	VU
småtärna	<i>Sternula albifrons</i>	VU
årta	<i>Anas querquedula</i>	VU
kornknarr *	<i>Crex crex</i>	NT
rapphöna	<i>Perdix perdix</i>	NT
storspov	<i>Numenius arquata</i>	NT
rödspov *	<i>Limosa limosa</i>	CR
bergand	<i>Aythya marila</i>	VU
svärta	<i>Melanitta fusca</i>	NT
vaktel	<i>Coturnix coturnix</i>	NT
stjärtand	<i>Anas acuta</i>	VU
berglärka	<i>Eremophila alpestris</i>	VU
svarttärna	<i>Chlidonias niger</i>	VU
kentsk tärna	<i>Sterna sandvicensis</i>	VU
kärrensäppa, underarten schinzii *	<i>Calidris alpina schinzii</i>	CR
brushane *	<i>Calidris pugnax</i>	VU
höksångare	<i>Sylvia nisoria</i>	VU
lundsångare	<i>Phylloscopus trochiloides</i>	NT°
småfläckig sumphöna	<i>Porzana porzana</i>	VU
brunand	<i>Aythya ferina</i>	VU
silltrut, underarten fuscus	<i>Larus fuscus fuscus</i>	nt
hussvala	<i>Delichon urbicum</i>	VU
gulsparv	<i>Emberiza citrinella</i>	VU
gråtrut	<i>Larus argentatus</i>	VU°
ängspiplärka	<i>Anthus pratensis</i>	NT
stare	<i>Sturnus vulgaris</i>	VU
myrspov	<i>Limosa lapponica</i>	VU
ejder	<i>Somateria mollissima</i>	VU
silltrut	<i>Larus fuscus</i>	NT
sånglärka	<i>Alauda arvensis</i>	NT
buskskvätta	<i>Saxicola rubetra</i>	NT

skrântärna *	<i>Hydroprogne caspia</i>	NT
sävspurv	<i>Emberiza schoeniclus</i>	VU
tornseglare	<i>Apus apus</i>	VU
duvhök	<i>Accipiter gentilis</i>	NT
rödspov, underarten limosa	<i>Limosa limosa limosa</i>	cr
mindre hackspett	<i>Dendrocopos minor</i>	NT
backsvala	<i>Riparia riparia</i>	NT
bivråk	<i>Pernis apivorus</i>	NT
gulhämpling	<i>Serinus serinus</i>	VU
GROD- OCH KRÄLDJUR		
långbensgroda *	<i>Rana dalmatina</i>	VU
KÄRLVÄXTER		
knutört	<i>Lysimachia minima</i>	VU
honungsblomster	<i>Herminium monorchis</i>	VU
strandnål	<i>Bupleurum tenuissimum</i>	NT
bredarun	<i>Centaurium erythraea</i>	VU
liten kärrmaskros	<i>Taraxacum litorale</i>	NT
dvärgkämpar	<i>Plantago tenuiflora</i>	NT
strandviol	<i>Viola stagnina</i>	NT
vanlig backtimjan	<i>Thymus serpyllum subsp. serpyllum</i>	NT
sanddådra	<i>Camelina microcarpa</i>	VU
taggkörvel *	<i>Anthriscus caucalis</i>	VU
smalruta	<i>Thalictrum simplex subsp. tenuifolium</i>	NT
majviva	<i>Primula farinosa</i>	NT
jordtistel	<i>Cirsium acaule</i>	NT
ölandsmåra	<i>Galium oelandicum</i>	NT
backklöver	<i>Trifolium montanum</i>	NT
bolmört	<i>Hyoscyamus niger</i>	NT
gullborste	<i>Galatella linosyris</i>	NT
flockarun	<i>Centaurium erythraea var. erythraea</i>	VU
toppjungfrulin	<i>Polygala comosa</i>	VU
rysstarr	<i>Carex praecox</i>	VU
östkustarv	<i>Cerastium subtetrandrum</i>	NT
vanlig ängsstarr	<i>Carex hostiana var. hostiana</i>	NT
saltmålla	<i>Atriplex pedunculata</i>	EN
vit sminkrot	<i>Buglossoides arvensis var. arvensis</i>	NT
hjärtstilla	<i>Leonurus cardiaca</i>	VU
skogsalm	<i>Ulmus glabra</i>	CR
etternässla	<i>Urtica urens</i>	NT
ljus solvända	<i>Helianthemum nummularium subsp. nummularium</i>	NT
slidsilja	<i>Selinum dubium</i>	NT
ängsskära	<i>Serratula tinctoria</i>	NT
backfingerört	<i>Potentilla sternerii</i>	NT
ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	EN
ängsnattviol	<i>Platanthera bifolia subsp. bifolia</i>	NT
ängsstarr	<i>Carex hostiana</i>	NT
vit kattost	<i>Malva pusilla</i>	VU
kråkrassing	<i>Lepidium coronopus</i>	VU
fågelarv	<i>Holosteum umbellatum</i>	VU
månlåsbräken	<i>Botrychium lunaria</i>	NT
brinklosta	<i>Bromus commutatus</i>	EN
åker-madd *	<i>Sherardia arvensis</i>	EN
luddvicker	<i>Vicia villosa</i>	VU
alvarkösa	<i>Apera interrupta</i>	VU
plattsäv	<i>Blysmus compressus</i>	NT
kösa	<i>Apera spica-venti</i>	NT
vanlig sandviol	<i>Viola rupestris subsp. rupestris</i>	NT
backtimjan	<i>Thymus serpyllum</i>	NT
hartmansstarr	<i>Carex hartmanii</i>	VU
loppstarr	<i>Carex pulicaris</i>	VU
vanlig sanddådra	<i>Camelina microcarpa subsp. sylvestris</i>	vu
backfryle	<i>Luzula divulgata</i>	NT

paddfot	<i>Asperugo procumbens</i>	NT
källgräs	<i>Catabrosa aquatica</i>	VU
stenfrö	<i>Lithospermum officinale</i>	NT
klätt *	<i>Agrostemma githago</i>	CR
gaffelfibbla	<i>Pilosella dichotoma</i>	EN
backsilja	<i>Peucedanum oreoselinum</i>	EN
äkta ljungsnärja	<i>Cuscuta epithymum var. epithymum</i>	VU
lundalm	<i>Ulmus minor</i>	CR
vanlig skogsalm	<i>Ulmus glabra subsp. glabra</i>	CR
riddarsporre	<i>Consolida regalis</i>	NT
åkerrödtoppa	<i>Odontites vernus</i>	NT
nålkörvel *	<i>Scandix pecten-veneris</i>	EN
backsmörblomma	<i>Ranunculus polyanthemos</i>	NT
äkta hjärtstilla	<i>Leonurus cardiaca subsp. cardiaca</i>	VU
ävjebrodd	<i>Limosella aquatica</i>	NT
piggstistel	<i>Carduus acanthoides</i>	NT
renlost	<i>Bromus arvensis</i>	EN
stallört	<i>Ononis spinosa subsp. hircina</i>	VU
ljungsnärja	<i>Cuscuta epithymum</i>	VU
korskovall	<i>Melampyrum cristatum</i>	NT
sommarfibbla	<i>Leontodon hispidus</i>	NT
åkerkulla	<i>Anthemis arvensis</i>	NT
grådådra	<i>Alyssum alyssoides</i>	VU
knippnejlika	<i>Dianthus armeria</i>	EN
LAVAR		
almlav	<i>Gyalecta ulmi</i>	VU
MOSSOR		
kalkkällmossa	<i>Philonotis calcarea</i>	NT
SKALBAGGAR		
	<i>Hister bissexstriatus</i>	VU
	<i>Chrysolina analis</i>	NT
	<i>Smicronyx jungermanniae</i>	NT
	<i>Stenichnus pusillus</i>	NT
	<i>Tournotaris bimaculata</i>	NT
	<i>Cordicollis instabilis</i>	NT
STEKLAR		
alvarsandbi	<i>Andrena alfkenella</i>	NT
STORSVAMPAR		
dvärgjordstjärna	<i>Geastrum schmidelii</i>	NT
pälsticka	<i>Inonotus hispidus</i>	VU
fatsvamp	<i>Poronia punctata</i>	NT
fyrflikig jordstjärna	<i>Geastrum quadrifidum</i>	NT
spetsfotad champinjon	<i>Agaricus litoralis</i>	NT
stjälkröksvamp	<i>Tulostoma brumale</i>	NT
stäppröksvamp	<i>Lycoperdon decipiens</i>	NT
säckjordstjärna	<i>Geastrum saccatum</i>	EN
kalkvaxskivling	<i>Hygrocybe calciphila</i>	NT
brun ängsvaxskivling	<i>Cuphophyllus colemannianus</i>	NT
korpnopping	<i>Entoloma corvinum</i>	NT
lädervaxskivling	<i>Cuphophyllus russocoriaceus</i>	NT
fager vaxskivling *	<i>Hygrocybe aurantiosplendens</i>	NT
stornopping	<i>Entoloma griseocyaneum</i>	NT
scharlakansvaxskivling	<i>Hygrocybe punicea</i>	NT
liten diskröksvamp	<i>Disciseda candida</i>	VU
TVÅVINGAR		
	<i>Coelopa frigida</i>	VU

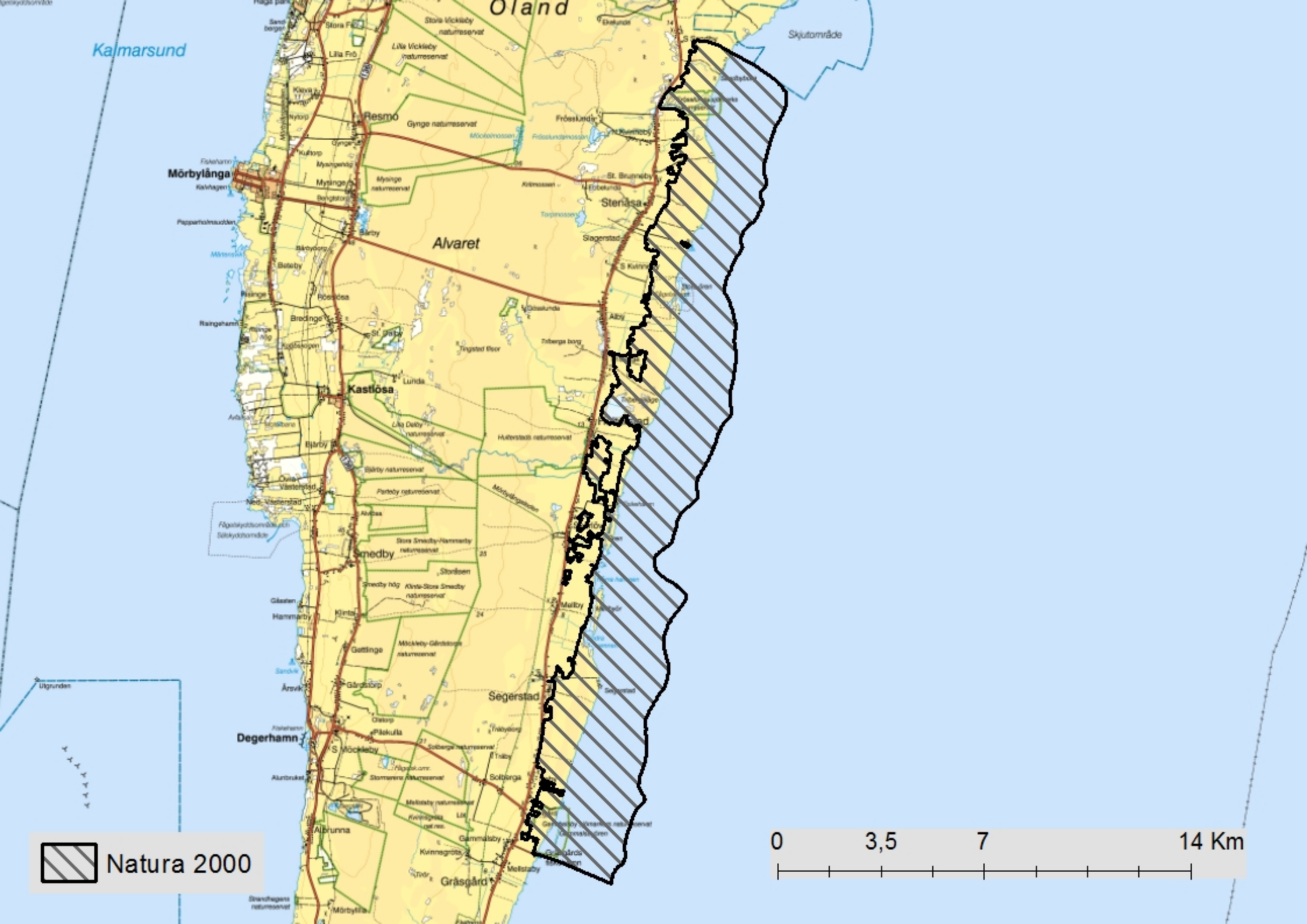
* =Åtgärdsprogram för arten finns/planeras

Rödlistekategorier:

RE - Försvunnen

CR - Akut hotad

EN - Starkt hotad
VU - Sårbar
NT - Missgynnad
DD - Kunskapsbrist

Kamarsund

Öland

Skjutområde

Mörbylånga

Resmo

Alvaret

Steriåsa

Kastlösa

Degerhamn

 Natura 2000

0 3,5 7 14 Km